

Rusundersøkelsen 2024

Dokumentasjonsnotat

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2024/47

Fridtjof Elgesem og Elisabeth Falnes-Dalheim

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 18. november 2024

Rettet: 20. november 2024, Vedlegg H side 87.

ISBN 978-82-587-1065-0 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Dette notatet dokumenterer gjennomføringen av Rusundersøkelsen 2024. Undersøkelsen ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå (SSB) på oppdrag av Helsedirektoratet og i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Fridtjof Elgesem ved Seksjon for personundersøkelser har hatt ansvaret for å gjennomføre undersøkelsen. Erdal Kilicdogan har trukket utvalget, Anne-Kathrine Jernberg har programmert spørreskjema og Trond Båshus har hatt ansvaret for å tilrettelegge data. Anna-Karin Mevik ved Seksjon for metoder har vært ansvarlig for vektning av dataene.

Seksjon for operasjonell forretningsstøtte har bidratt med å sette opp digitale utsendinger og å sende brev til respondenter. Seksjon for brukerkontakt har sammen med seksjon for personundersøkelser håndtert henvendelser fra respondentene underveis i datainnsamlingen.

Statistisk sentralbyrå, november 2024

Arvid Olav Lysø

Sammendrag

Dette notatet dokumenterer gjennomføringen av Rusundersøkelsen 2024. Statistisk sentralbyrå har gjennomført denne undersøkelsen årlig siden 2012. Undersøkelsen er finansiert av Helsedirektoratet. Hovedformålet er å kartlegge befolkningens bruk og vaner knyttet til tobakk, alkohol og andre rusmidler.

Populasjonen er befolkningen i Norge. Utvalget er trukket blant personer i alderen 16–79 år og representerer et tverrsnitt av befolkningen.

Det ble gjennomført intervju med 62 prosent av utvalget. For første gang ble undersøkelsen gjennomført som en mixed mode undersøkelse. Hvem som fikk tilbud om å svare på web eller telefon, og når de eventuelt fikk tilbud, ble styrt fra seksjon for personundersøkelser. Av personene som deltok i Rusundersøkelsen 2024, svarte 59 prosent på selvadministrert webundersøkelse og 41 prosent ble intervjuet over telefon av intervjuer. Den viktigste grunnen til at vi ikke fikk flere intervju, var at vi ikke kom i kontakt med alle personene i utvalget. Andelen vi ikke oppnådde kontakt med var 23 prosent. I tillegg var det 11 prosent i utvalget som ikke ville delta, og tre prosent som var forhindret fra å delta. I denne rapporten dokumenteres skjevheter som følge av frafallet.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn og formål	6
2. Forarbeid	7
2.1. Populasjon og utvalg	7
3. Datainnsamling	9
3.1. Informasjonsmaterieil til respondentene.....	9
3.2. Feltperioden.....	9
4. Datakvalitet	11
4.1. Dekningsfeil	11
4.2. Utvalgsskjevhet.....	11
4.3. Frafallsskjevhet.....	11
4.4. Analyse av frafallet.....	12
5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser	14
5.1. Eksempel på bruk av formel og tabell.....	16
6. Innsamlings- og bearbeidingsfeil	17
6.1. Innsamlingsfeil	17
6.2. Moduseffekter	17
6.3. Bearbeidingsfeil.....	17
7. Vekter	19
7.1. Bakgrunn og formål.....	19
7.2. Kalibreringsvekt.....	19
7.3. Kalibreringsmodell.....	20
7.4. Datafil med vektene.....	20
Referanser	21
Vedlegg A: Informasjonsbrev CATI (telefonintervjuing)	22
Vedlegg B: Informasjonsbrev CAWI (selvutfylling på web)	23
Vedlegg C: Illustrasjon	24
Vedlegg D: SMS-tekster Rusundersøkelsen 2024	25
Vedlegg E: Oppfølgingsepost	27
Du kan også gå inn på.....	27
Du kan gå inn på	28
Du kan også gå inn på.....	29
Gå inn på	31
Gå inn på	32
Vedlegg F: Instruks til intervjuerne	33
Vedlegg G: Spørreskjema	45
Vedlegg H: Registerinformasjon	87

1. Bakgrunn og formål

Våren 2024 gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) tolvte runde av den årlige undersøkelsen om rusmidler. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge bruken av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Undersøkelsen vil være med å danne grunnlag for tiltak og evaluering av virkemidler på rusmiddelfeltet. Undersøkelsen er finansiert av Helsedirektoratet.

I 2024 hadde undersøkelsen en gjennomsnittlig intervjuetid på 12 minutter. Intervjuetiden varierer ut fra alder og bruk av rusmidler. For eksempel blir spørsmål om bruk av narkotiske stoffer og prestasjonsfremmende midler kun stilt til personer i alderen 16 til 64 år.

Det er ønskelig at resultatene ikke skal påvirkes av ferier. En kan anta at befolkningen bruker mer av noen rusmidler i ferier enn den gjør ellers. Undersøkelsen har vært gjennomført etter påske og før sommerferien hvert år, med unntak av i fjor hvor data ble samlet inn både på våren og høsten.

Undersøkelsen har blitt gjennomført siden 2012 (Høstmark 2014, Høstmark 2014, Amdam 2015, Amdam 2015, Lagerstrøm 2018, Jensen 2018, Todorovic 2019, Torsteinsen 2020, Torsteinsen 2021, Torsteinsen 2022 og Elgesem 2023).

Tabell 1.1 Nøkkeltall

	Antall	Prosent
Utvalg	8 000	
Avganger	12	
Bruttoutvalg	7 988	100,0
Frafall	2992	37,5
Nettoutvalg	4954	62,0
Innsamlingsmetode: Mixed-mode (CATI ¹ og CAWI ²)		
CATI	2011	40,6
CAWI	2943	59,4
Skjemalengde ³ : 12 minutter i gjennomsnitt, 11 minutter median		
Feltperiode: 15.april – 30. juni		

Kilde: Rusundersøkelsen 2024, Statistisk sentralbyrå.

¹ CATI er forkortelse for Computer Assisted Telephone Interviewing.

² CAWI er forkortelse for Computer Assisted Web Interviewing.

³ I beregning av intervjuetid er intervju under 4 minutter og intervju over 30 minutter filtrert bort.

2. Forarbeid

Frem til i år har SSB samlet inn data om røyk- og tobakksbruk i både Rusundersøkelsen og Omnibusundersøkelsen. I 2024 baserer SSB sin røyk- og tobakksstatistikk utelukkende på data fra Rusundersøkelsen. For å få nok observasjoner av befolkningens tobakksbruk og vaner, besluttet vi å øke utvalget fra 3 700 respondenter til 8 000 respondenter.

På grunn av at utvalgets størrelse, ble det også besluttet å gjennomføre Rusundersøkelsen flermodus (mixed-mode), henholdsvis web- og telefonintervju. Å intervjuere respondenter via webskjema er kostnadseffektivt, og bruk av intervjuere sikrer som oftest en tilstrekkelig svarprosent og bedre dekning enn rene webundersøkelser. Mixed-mode undersøkelser er imidlertid kjent for å være utsatt for såkalte seleksjonseffekter og modusavhengige målefeil – ofte betegnet som moduseffekter. Vi skriver mer om moduseffekter i kapitlet om innsamlings- og bearbeidingsfeil.

For å forhindre negative moduseffekter etter beste evne, ble det høsten 2023 gjennomført en pilotundersøkelse. Vi trakk 6 000 respondenter i alderen 18-79 år, og det var bare mulig å svare selvadministrert via webskjema. Vi fikk 1267 observasjoner. Formålet var å undersøke om spørreskjema egner seg som webskjema. Ved hjelp av paradata og kvalitative tilbakemeldinger analyserte vi svarmønstre fra respondenter.

En bekymring knyttet til webskjema er at respondentene kan endre svarene sine eller la være å fullføre undersøkelsen hvis oppgavebyrden er for stor. Gjennom tidligere analyser av personundersøkelser vet vi at respondenter kan endre svar og underrapportere i slike tilfeller. Terskelen for å gjøre dette er imidlertid høyere når en intervjuer stiller spørsmålene.

Bolken om uregistrert konsum ble fjernet i 2024 som følge av at flere respondenter i pilotundersøkelsen endret svarene sine eller avsluttet skjema i denne bolken. Resten av spørsmålene fungerte tilfredsstillende uavhengig av modus i pilotundersøkelsen. Samtidig besluttet vi å ta inn bolken om reseptbelagte legemidler og stille flere spørsmål om risikofylt alkoholbruk. Ettersom noen deler fra fjorårets undersøkelse ble kuttet og noen spørsmål fra tidligere år ble lagt til, antok vi at intervju-tiden skulle bli omtrent den samme. For en detaljert oversikt over hvilke variabler som var med i Rusundersøkelsen 2024 se vedlegg F.

2.1. Populasjon og utvalg

Målpopulasjon er den populasjonen en ønsker å lage statistikk for. Målpopulasjonen i Rusundersøkelsen er befolkningen i Norge i alderen 16 til 79 år. Utvalget er på 8 000 personer fra 16 til 79 år. Undersøkelsen er en tverrsnittsundersøkelse som skal gi årlig informasjon om bruk av rusmidler i ulike befolkningsgrupper.

Ved alle foregående gjennomføringer har vi hatt et tilleggsutvalg på 700 respondenter i alderen 16-30 år for å sikre god representativitet blant yngre grupper. Ettersom vi i 2024 økte utvalget regnet vi med å få nok observasjoner uten å overtrekke unge. Utvalget er dermed et tverrsnittutvalg.

Utvalget er trukket fra Folkeregisteret (FREG). Alle som var registrert bosatt på en adresse på trekketidspunktet, det vil si i mars 2024, kunne bli trukket. Alderen på alle regnes per 1. januar 2024. De som bor på institusjon regnes ikke som en del av populasjonen. De som bor på Svalbard, er i militæret eller er utenriks er heller ikke med.

Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR)⁴ ble brukt for å koble mobilnummer og e-postadresse til svarenhet.

---

⁴ Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR) er et register over innbyggerens kontaktinformasjon og reservasjon, og er en fellesløsning som alle offentlige virksomheter skal bruke i sin tjenesteutvikling. Det er Digitaliseringsdirektoratet som er behandlingsansvarlig for kontaktopplysningene i KRR.

3. Datainnsamling

Telefon har vært innsamlingsmetoden for undersøkelsen hvert år siden 2012, men i 2024 ble Rusundersøkelsen gjennomført som en mixed-mode-undersøkelse. For å kunne styre datainnsamlingen bedre, ble utvalget på 8 000 personer delt inn i seks utsendingspuljer.

3.1. Informasjonsmaterieil til respondentene

Like før datainnsamlingen startet fikk respondentene et informasjonsbrev om undersøkelsen i Altinn. Alle respondenter uten e-postadresse i KRR og foresatte for respondenter under 18 år, fikk informasjonsbrev tilsendt på papir. Se vedlegg A for informasjonsbrev til respondentene og vedlegg B for informasjonsbrev til foresatte.

Informasjonsbrevene inneholdt en illustrasjon som forklarer hva en alkoholenhet er (vedlegg C). I brevet til respondentene var illustrasjonen plassert under teksten på bokmål og nynorsk. Postale brev hadde illustrasjonen skrevet ut som et eget kort.

I forkant av intervjuet ble det sendt en SMS med en påminnelse om at en intervjuer snart vil ta kontakt. Underveis i datainnsamlingen ble det både sendt SMS-påminnelser og påminnelser i Altinn til respondenter vi ikke hadde kommet i kontakt med. Se vedlegg A,B og D for disse påminnelsene.

Mot slutten av datafangsten ble det sendt et brev i Altinn og en SMS til de respondentene man fortsatt ikke hadde lyktes å få kontakt med, og til de vi vurderte som myke nektete tidligere i innsamlingsperioden.

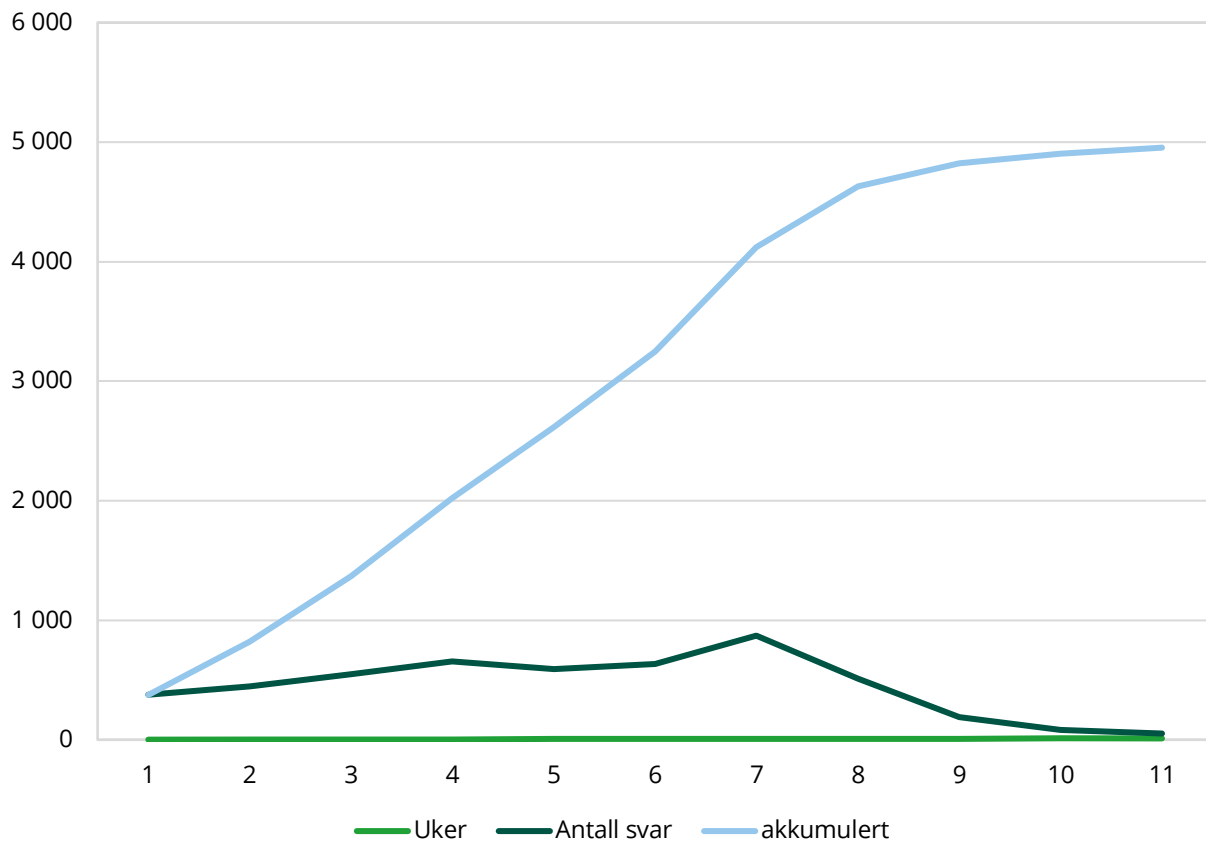
3.2. Feltperioden

I 2024 var feltperioden fordelt på 10 uker. Fra uke 16 til 26.

Utvalget ble delt inn i seks utsendingspuljer. Gjennom erfaring vet vi at visse grupper i befolkningen er mindre tilbøyelige til å svare på undersøkelser selvadministrert. For å sikre god dekning i nettoutvalget besluttet vi å samle disse respondentene i periode 1 og 2, og å kontakte disse innledningsvis via telefon. Periodene besto av respondenter uten e-postadresse, respondenter i alderen 16-30 år med lav utdanning og respondenter fra 70-79 år. Dette utgjorde 1924 respondenter i bruttoutvalget og disse ble tilfeldig fordelt mellom de to periodene.

De resterende respondentene i bruttoutvalget ble tilfeldig fordelt mellom periode 3-6, og disse periode besto dermed av 1519 respondenter hver. Dette er respondenter med trekk som vi vanligvis forbinder med høy svarvillighet og som derfor fikk tilbud om å svare på internett ved første kontakt.

Figur 3.1 Akkumulert antall intervju og svar per uke

Kilde: Rusundersøkelsen 2024, Statistisk sentralbyrå.

4. Datakvalitet

I en utvalgsundersøkelse påvirkes kvaliteten på dataene av en rekke forhold. En utvalgsundersøkelse består av et utvalg som skal representere en populasjon, og representativiteten kan påvirkes av ulike feil som oppstår underveis i gjennomføringen av undersøkelsen.

4.1. Dekningsfeil

De som er med i undersøkelsen er med fordi vi antar at de tilhører populasjonen for undersøkelsen. Vi har laget en ramme vi trekker fra ved å bruke opplysninger i Folkeregisteret (FREG). Dekningsfeil oppstår når rammen vi trekker fra har mangler. Det kan være at rammen mangler personer som skulle vært med, for eksempel personer som nettopp har flyttet til Norge, eller at den inneholder personer som ikke skulle vært med, som for eksempel personer som bor på institusjon eller har flyttet fra Norge. Vanligvis vil dekningsfeil være et lite problem i Folkeregisteret.

De som ikke lenger bodde i Norge, bodde på institusjon eller av andre grunner ikke tilhørte populasjonen når vi kontaktet dem, ble satt til avgang i undersøkelsen. Kun 12 personer ble satt til avgang. I og med at antallet avganger er svært lite vil ikke kvaliteten påvirkes mye av avgangene i denne undersøkelsen.

4.2. Utvalgsskjevhet

Utvalgsskjevhet innebærer at en egenskap er annerledes blant de som er trukket ut til undersøkelsen enn den er for populasjonen. Skjevhet i utvalget kan oppstå i utvalgstrekkingen hvor tilfeldigheter kan føre til at noen egenskaper som for eksempel kjønn, alder og bosted er ulikt fordelt i utvalget og i populasjonen.

Dersom det er slik at noen grupper for eksempel er underrepresentert i bruttoutvalget, vil de veie for lite i de samlede resultatene. Det vil igjen bety at dataene vi har etter endt undersøkelse ikke representerer et tverrsnitt av den norske befolkningen. Slike skjevheter er erfaringsmessig små, og vi har ingen indikasjoner på at det har oppstått vesentlige utvalgsskjevheter i denne undersøkelsen

4.3. Frafallsskjevhet

Frafallsskjevhet innebærer at fordelingen av en egenskap er annerledes blant de som deltar i en undersøkelse enn for utvalget som er trukket ut til deltagelse. Det påvirker nettoutvalgets representativitet for populasjonen. Skjevhet i en egenskap medfører ikke nødvendigvis at nettoutvalget er skjevt med tanke på andre egenskaper. Og motsatt betyr ikke godt samsvar mellom fordelingen i netto- og bruttoutvalget for en eller flere egenskaper at det ikke er skjevheter blant andre egenskaper.

I tabell 4.1 sammenlignes noen egenskaper ved nettoutvalget opp mot bruttoutvalget. En egenskap som viser skjevhet i nettoutvalget i de fleste undersøkelser, er utdanning. Det samme er tilfelle her. Blant de med grunnskole eller lavere utdanning er det en underrepresentasjon på 4,2 prosentpoeng i nettoutvalget sammenlignet med bruttoutvalget, det er i tillegg en underrepresentasjon for de med uoppgitt utdanning på 3,2 prosentpoeng. Blant de med universitets- og høyskoleutdanning er det en overrepresentasjon på 6,7 prosentpoeng. Fordelingen etter Landbakgrunn⁵ viser også skjevheter i nettoutvalget. Blant personer med Norge som landbakgrunn er det en overrepresentasjon på 5,4

---

⁵ Definisjon av landbakgrunn. For personer født i utlandet, er dette (med noen få unntak) eget fødeland. For personer født i Norge er det foreldrenes fødeland. I de tilfeller der foreldrene har ulikt fødeland, er det morens fødeland som blir valgt. Hvis ikke personen selv eller noen av foreldrene er utenlandsfødt, hentes landbakgrunn fra de første utenlandsfødte de treffer på i rekkefølgen mormor, morfar, farmor eller farfar.

prosentpoeng i nettoutvalget. De andre kjennmerkene vi har sett på, viser kun små avvik mellom netto- og bruttoutvalget.

Tabell 4.1 Frafallsskjevhet. Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg etter kjønn, alder, utdanning, landbakgrunn og landsdel. Prosent

	Bruttoutvalg	Nettoutvalg	Frafall	Netto-brutto
I alt	100,0	100,0	100,0	
Kjønn				
Mann	50,6	49,5	52,2	-1,0
Kvinne	49,4	50,5	47,8	1,0
Aldersgrupper				
16-24 år	13,6	13,5	13,7	-0,1
25-44 år	35,5	34,6	36,8	-0,9
45-66 år	35,0	36,4	32,8	1,4
67-79 år	15,9	15,5	16,7	-0,4
Utdanningsnivå				
Grunnskole eller lavere	21,0	16,7	28,0	-4,2
Videregående skole	36,5	37,2	35,3	0,7
Universitets- og høyskoleutdanning	35,4	42,1	24,3	6,7
Uoppgitt	7,1	3,9	7,5	-3,2
Landbakgrunn				
Norge	70,0	75,4	61,0	5,4
EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand	14,3	13,2	16,2	-1,1
Andre land	13,7	10,5	19,1	-3,2
Uoppgitt	2,0	0,9	3,7	-1,0
Landsdel				
Oslo og Viken	36,9	36,0	38,4	-0,9
Innlandet	6,7	7,0	6,1	0,3
Agder og Sør-Østlandet	13,7	13,3	14,5	-0,5
Vestlandet	25,4	25,6	24,9	0,2
Trøndelag	8,5	9,0	7,6	0,5
Nord-Norge	8,9	9,1	8,4	0,3

Kilde: Rusundersøkelsen 2024, Statistisk sentralbyrå.

4.4. Analyse av frafallet

Ikke alle som er trukket ut til å delta i en undersøkelse vil eller kan delta. En del av personene i utvalget lyktes vi ikke å komme i kontakt med, noen ønsket ikke å delta og andre igjen var forhindret fra å delta på grunn språk, sykdom, reiser eller lignende.

Tabell 4.2 viser at ikke-kontakt er den viktigste grunnen til frafall i denne undersøkelsen. Det er enklest å få kontakt med personer i aldersgruppen 67–79 år, der 19 prosent av nettoutvalget ble registrert som ikke-kontakt når undersøkelsen var over. Andelen ikke-kontakt for respondentene i alderen 16-44 år er på 25 prosent. Når det gjelder utdanning er det enklest å få tak i respondenter med utdanning på universitets- og høyskolenivå, der 16 prosent av nettoutvalget var ikke-kontakt. Blant personene i undersøkelsen med ukjent utdanning ble hele 43 prosent av utvalget registrert som ikke-kontakt. Andelen ikke-kontakt for de med utdanning på grunnskolenivå eller lavere er på 30 prosent.

Av egenskapene i tabell 4.2, er det utdanningsnivå og landbakgrunn som viser de største forskjellene i svarprosent. Personene i utvalget med utdanning på grunnskolenivå eller lavere har en lavere tilbøyelighet til å delta i undersøkelsen enn de med høyere utdanning. Blant de med universitets- og høyskoleutdanning er svarprosenten 74 prosent. For de med grunnskoleutdanning

er svarprosenten 50. De som har norsk landbakgrunn, har høyere svarprosent enn de med annen landbakgrunn. Svarprosenten for personene med norsk landbakgrunn er 67. Når det gjelder landsdel så varierer svarprosenten fra 66 for personer fra Trøndelag, til nærmere 60 for personer fra Agder og Sør-Østlandet samt i Oslo og Viken.

Ikke kontakt er frafallsårsaken med størst prosentandel i nettoutvalget og knytter seg til utdanningsnivå så vel som landbakgrunn. I tillegg har de som har en annen landbakgrunn enn norsk i større grad vært forhindret til å svare. Forhindret inkluderer frafallsårsaker som sykdom og korte utenlandsopphold og språkproblemer.

Tabell 4.2 Intervju og frafall etter årsak fordelt på kjønn, alder, utdanning, landbakgrunn og landsdel. Prosent

	I alt	Intervju	Ønsker ikke å delta	Forhindret	Ikke kontakt	Antall
I alt	100,0	62,0	11,4	3,4	22,7	7 988
Kjønn						
Mann	100,0	60,8	12,7	3,6	22,4	4 038
Kvinne	100,0	63,3	10,0	3,2	22,9	3 950
Aldersgrupper						
16-24 år	100,0	61,6	11,2	1,6	24,8	1 087
25-44 år	100,0	60,4	9,9	4,1	24,8	2 837
45-66 år	100,0	64,5	10,6	3,1	21,4	2 793
67-79 år	100,0	60,5	16,4	4,2	18,7	1 271
Utdanningsnivå						
Grunnskole eller lavere	100,0	49,5	15,9	4,2	29,8	1 675
Videregående skole	100,0	63,2	13,2	2,1	20,9	2 917
Universitets- og høgskoleutdanning	100,0	73,8	7,6	1,8	16,2	2 826
Uoppgitt	100,0	34,2	7,2	15,8	42,5	570
Landbakgrunn						
Norge	100,0	66,8	11,9	1,4	19,3	5 594
Norden utenom Norge, EU/EFTA, Storbritannia, USA, Canada, Australia og New Zealand	100,0	57,2	9,6	5,4	27,6	1 140
Andre land	100,0	47,4	11,4	9,6	31,1	1 095
Uoppgitt	100,0	29,6	5,0	18,2	46,5	159
Landsdel						
Oslo og Viken	100,0	60,5	11,2	4,0	23,7	2 948
Innlandet	100,0	64,9	10,5	2,8	21,0	533
Agder og Sør-Østlandet	100,0	60,0	13,9	2,6	23,2	1 097
Vestlandet	100,0	62,6	11,7	3,5	21,6	2 026
Trøndelag	100,0	65,9	9,7	3,1	20,7	677
Nord-Norge	100,0	63,8	9,3	2,7	23,5	707

Kilde: Rusundersøkelsen 2024, Statistisk sentralbyrå.

5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser

Utvalget til Rusundersøkelsen er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret. Gjennom utvalgsundersøkelser kan vi anslå forekomsten av ulike fenomener i en stor gruppe (populasjonen) ved å måle forekomsten bare i et mindre utvalg som er trukket fra populasjonen. Det gir store besparelser sammenlignet med om vi skulle gjennomført målingen i hele populasjonen, men samtidig får vi en viss usikkerhet i anslagene. Denne usikkerheten kan vi beregne når vi kjenner sannsynligheten for at hver enkelt enhet i populasjonen skal bli trukket til utvalget.

Metoden som brukes til å beregne et anslag (estimatet), kalles en estimator. Det er to aspekter ved en estimator som er viktige. For det første bør estimatoren gi omtrent korrekt verdi ved gjentatte forsøk. Det vil si at den «treffer målet» i den forstand at ved gjentatt trekking av utvalg, vil gjennomsnittsverdien av estimatene være sentret rundt den sanne populasjonsverdien; estimatoren er *forventningsrett*. I tillegg trenger vi et mål på hvor stor variasjon rundt populasjonsverdien estimatene har ved gjentatt trekking av utvalg. Det er denne variasjonen som er den statistiske usikkerheten til estimatet, og det vanlige målet er *standardfeilen*, SE (fra det engelske begrepet «standard error»), til estimatet. SE er definert som det estimerte standardavviket til estimatoren. SE forteller dermed hvor mye et anslag i gjennomsnitt vil avvike fra den sanne verdien.

Som en illustrasjon: La oss si vi ønsker å estimere prosentandelen kvinner, P_0 , i en befolkning (populasjon) med størrelse N . Anta utvalget av størrelse n er trukket tilfeldig, det vil si at alle enheter har samme sannsynlighet n/N for å bli med i utvalget. La P være prosentandelen kvinner i utvalget. Da er P en forventningsrett estimator for P_0 og standardfeilen er gitt ved:

$$SE(P) = \sqrt{\frac{P(100-P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}.$$

Estimeringsfeilen vi begår er forskjellen mellom P og P_0 . Denne er selvfølgelig ukjent, men vi kan gi et anslag, *feilmarginen*, på hvor stor den med en gitt sannsynlighet kan være. Feilmarginen er definert som $2 \cdot SE$. Intervallet

$$(P - 2 \cdot SE, P + 2 \cdot SE)$$

er et 95 prosent konfidensintervall. Det betyr at sannsynligheten for at intervallet dekker den sanne verdien P_0 er 0,95 (95 prosent). Eller sagt på en annen måte, ved gjentatte utvalg så vil 95 prosent av intervallene dekke den sanne verdien P_0 . Vi sier da at det er 95 prosent *sikkerhet* for at det *beregnete* intervallet dekker den sanne verdien. For utledning av disse formlene og tilsvarende resultater for andre typer variable og for mer kompliserte utvalgsplaner som stratifiserte utvalg og flertrinnsutvalg viser vi til Bjørnstad (2000).

I faktaboksen oppsummeres begrepsdefinisjoner og formler for estimering av prosenttall i en populasjon.

Statistisk usikkerhet for estimering av prosentandel av et kjennetegn ved enkelt tilfeldig utvalg

N	antall enheter i populasjonen
n	antall enheter i utvalget, trukket enkelt tilfeldig
P_0	prosentandel i populasjonen med kjennetegn a
x	antall enheter i utvalget med kjennetegn a
P	prosentandel i utvalget med kjennetegn a , $P = 100 \cdot (x/n)$
$100 - P$	prosentandel i utvalget som ikke har kjennetegn a

$$\text{Utvalgsvarians } \text{Var}(P) = \frac{P_0(100 - P_0)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)$$

95 prosent konfidensintervall for P_0 : $P \pm 2 \cdot SE$

$$\text{Standardfeil: } SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}$$

$$\text{Feilmargin} = 2 \cdot SE$$

I de fleste utvalgsundersøkelsene i SSB utgjør utvalget en svært liten del av populasjonen. Undersøkelsene tar sikte på å dekke store populasjoner, som for eksempel den norske befolkningen i sin helhet, alle arbeidstagere, alle norske bedrifter osv. Utvalgene som skal dekke disse populasjonene er små i forhold til populasjonsstørrelsene. Det betyr at utvalgsandelen n/N er neglisjerbar i formelen for SE , og vi kan benytte formelen

$$SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n}}$$

Vi legger merke til at konfidensintervallets størrelse er avhengig av størrelsen på utvalget, men ikke av populasjonen. Standardfeilen blir mindre dess flere som er med i utvalget, og sammenhengen mellom størrelsen på standardfeilen og n er ikke lineær. For å få standardfeilen halvert, med samme verdi av P , så må utvalgsstørrelsen firedobles.

Vi ser at standardfeilen er størst når utvalgsresultatet er 50 prosent, og avtar symmetrisk etter hvert som prosentandelen nærmer seg 0 og 100.

I stedet for å foreta beregninger for hvert enkelt resultat, kan tabell 5.1 benyttes. Den viser standardfeil for observerte prosentandeler etter utvalgets størrelse, trukket enkelt tilfeldig.

Tabell 5.1 Standardfeil i prosentpoeng for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser, for enkelt tilfeldig utvalg

n: \ P:	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	45/55	50/50
25	4,4	6,0	7,1	8,0	8,7	9,2	9,5	9,8	9,9	10,0
50	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,7	6,9	7,0	7,1
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,5
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
1 200	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
1 500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
2 000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
2 500	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
3 000	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
4 000	0,3	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8

Et utvalgsresultat på 40 prosent fra enkelt tilfeldig utvalg med 4000 enheter har en standardfeil på 0,8 prosentpoeng. Dvs. at feilmarginen er 1,6 prosentpoeng og 95 prosent konfidensintervall er (38,4 - 41,6) prosent. Vi kan anslå med 95 prosent sikkerhet at andelen i populasjonen ligger mellom 38,4 og 41,6 prosent.

5.1. Eksempel på bruk av formel og tabell

Vi ønsker å anslå andelen i befolkningen i alderen 16 til 79 år som aldri har røykt daglig eller av og til noen gang. I 2024 var det omtrent 4 100 000 personer (N) i Norge i aldersgruppene dekket av undersøkelsen. 4 082 (n) personer har svart på spørsmålet og 2 381 (x) av de spurte oppgir at de aldri har røykt daglig eller av og til noen gang. De resterende 1 701 som har svart på dette spørsmålet har oppgitt at de har røykt daglig eller av og til. Andelen som ikke har røykt er da

$x/n = 2\,381 / 4\,082 = 0,58$, eller 58,0 prosent. Siden $n/N = 0,0005$ så kan vi bruke den forenklete formelen for SE og får konfidensintervallet

$$58,0 \pm 2 \sqrt{\frac{58,0(100-58,0)}{4082}} = 58,0 \pm 2 (0,77) = 58,0 \pm 1,55$$

Estimatet for andelen som aldri har røykt daglig eller av og til er altså 58 prosent. Feilmarginen for estimatet er 1,55 prosent, mens konfidensintervallet med 95 prosent sikkerhet forteller at andelen ligger mellom 56,45 og 59,55 prosent.

Vi kan også bruke tabell 5.1. Vi går inn på raden 4000 og kolonnen 40/60; som er kolonnen som ligger nærmest resultatet. I tabell 1 leser vi at standardfeilen er 0,8. Et 95 prosent konfidensintervall blir da $58,0 \pm 2 (0,8) = 58 \pm 1,6$, som er omtrent det samme som over.

6. Innsamlings- og bearbeidingsfeil

I alle ledd i en undersøkelse kan det introduseres feil som påvirker hva som måles og i hvilken grad enhetene representerer en populasjon. Man organiserer aktiviteten slik at det ikke introduseres feilkilder unødvendig. Men det vil alltid være slik at noen feil kommer til som et resultat av ulik respons fra like tilfeller eller ulik behandling av like tilfeller.

6.1. Innsamlingsfeil

Når intervjuet gjennomføres som telefonintervju bruker intervjuerne programvaren Blaise til å registrere svarene. Skjemaet er programmert på spesifikasjonen av spørsmål og svaralternativer, rekkefølge og filter i skjema og testes ut før intervju gjennomføres. Selv om skjemaet er testet vil det kunne være feil en ikke oppdager i test og som kan føre til at noen spørsmål ikke blir stilt til alle som skal ha spørsmålet, eller at spørsmål blir stilt til andre enn de som skal ha det. Slike programmeringsfeil er en feilkilde i undersøkelsen. Det er ingenting som tyder på at slike feil har påvirket denne undersøkelsen.

Innsamlingsfeil også kan komme av at respondenten avgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden, problemer med å beregne riktig svar, at spørsmål blir misforstått eller gjelder kompliserte forhold. Innsamlingsfeil kan også oppstå fordi visse spørsmål av enkelte oppfattes som sensitive. Intervjupersonene kan i slike tilfeller bevisst gi feilaktige svar. De vurderinger som ligger til grunn for svaret kan også bli påvirket av hva intervjupersonen oppfatter som sosialt ønskelig.

6.2. Moduseffekter

Det er dokumentert at en intervjuers tilstedeværelse påvirker variablene i en undersøkelse. Selv om intervjueren er opplært til å opptre nøytralt i spørsmål-svar-prosessen, er et intervjueradministrert intervju likevel en sosial interaksjon. Den nokså omfattende litteraturen på området fastslår at hvorvidt respondenter blir påvirket av intervjueren er avhengig av spørsmålets natur. Dersom det dreier seg om objektive spørsmål er påvirkningskraften mindre enn hvis det dreier seg om subjektive spørsmål.

Spørreskjema til Rusundersøkelsen består stort sett av faktaspørsmål, men spørsmålene kan oppleves som sensitive. I skjemadelen om narkotiske stoffer blir respondentene bedt om å rapportere hvilke ulovlige narkotiske stoffer de har prøvd. I slike tilfeller er det en viss fare for at respondentene velger å ikke rapportere konsum fordi de oppfatter det som sosialt ønskelig. Det kan også være en fare for at de underrapporterer alkoholkonsum fordi det kan være ubehagelig å tilkjenne et omfattende konsum til en annen person.

Med dette tatt i betraktning, kan Rusundersøkelsen være bedre egnet som selvadministrert undersøkelse. Det er likevel en fare for at et nytt modus påvirker tidsseriene til en løpende undersøkelse. Et nytt modus kan påvirke hvordan respondentene svarer og hvem som svarer. I verste fall kan det for eksempel føre til betydelige forskjeller i tobakks- og alkoholkonsum i den norske befolkningen fra tidligere år. En god svarprosent og tilstrekkelig dekning blant ulike grupper i befolkningen vil motvirke disse negative effektene.

6.3. Bearbeidingsfeil

Bearbeidingsfeil er avvik mellom den verdien som registreres inn og den verdien som til slutt rapporteres ut. Gjennom ulike kontroller har man søkt å finne feil og rette dem opp. Det har ikke blitt funnet slike feil i denne undersøkelsen.

Når en har rettet opp feil så langt det er mulig, er erfaringen at de statistiske resultatene i de fleste tilfeller påvirkes forholdsvis lite av både innsamlings- og bearbeidingsfeil. Virkningen av feil kan likevel være av betydning i noen tilfeller. Det gjelder særlig hvis feilen er systematisk, det vil si at den samme feilen gjøres relativt ofte. Tilfeldige feil har forventningen 0, og medfører ikke skjevhet i estimatene. En tenker seg at feil som ikke er systematiske trekker like mye i hver retning, og at de derfor har svært liten effekt

7. Vekter

7.1. Bakgrunn og formål

Utvalget til Rusundersøkelsen har økt betydelig fra tidligere år og består nå av 8 000 personer, trukket fra populasjonen av personer i alderen 16–79 år. Tidligere undersøkelser overvektet de yngre aldersgruppene, men i 2024 er utvalget trukket uten overvektning, slik at ingen grupper får høyere representasjon enn andre.

7.2. Kalibreringsvekt

Det er utarbeidet én kalibreringsvekt, kalt *vekt*, som justerer nettoutvalget for skjevheter basert på alder, kjønn, utdanning og landsdel. Kalibreringen sikrer at undersøkelsen er representativ for den norske populasjonen etter disse variablene.

Kalibreringsstruktur

Vekten er justert for:

- **Alder:** 6 grupper
- **Kjønn:** 2 grupper
- **Utdanning:** 4 grupper
- **Landsdel:** 6 grupper

I tillegg er vekten kalibrert mot interaksjonene **kjønn × alder** (12 grupper) og **kjønn × utdanning** (8 grupper). Eksempelvis vil summen av vektene for kvinner i aldersgruppen 45–54 år tilsvare antallet i samme aldersgruppe i populasjonen.

Variabelinndelinger

- **Alder:**
  1. 16–24 år
  2. 25–34 år
  3. 35–44 år
  4. 45–54 år
  5. 55–64 år
  6. 65–79 år
- **Utdanning:**
  1. Uoppgitt eller ingen fullført utdanning
  2. Grunnskolenivå
  3. Videregående skolenivå
  4. Universitets- og høghskolenivå
- **Landsdel:**
  1. Oslo og Viken
  2. Innlandet
  3. Agder og Sør-Østlandet
  4. Vestlandet
  5. Trøndelag
  6. Nord-Norge

7.3. Kalibreringsmodell

I kalibreringsprosessen er R-pakken *ReGenesees* benyttet. Denne pakken er spesialisert for kalibrering og utvalgsestimering i komplekse undersøkelser, og muliggjør avansert tilpasning av undersøkelsens utvalgsstruktur til den faktiske populasjonen (Zardetto, 2015; Zardetto, 2024). Kalibreringsmodellen er spesifisert på følgende måte:

```
pop_tot <- ReGenesees::pop.template(data = des, calmodel = ~(LANDSDEL + KJONN * (ALDERSGRUPPER + UTDANNING) - 1))
```

Denne modellen kalibrerer vektene slik at de justeres både på enkeltdimensjoner og kryssgrupperinger av kjønn, alder og utdanning, for å reflektere populasjonens faktiske demografiske struktur.

7.4. Datafil med vektene

Kalibreringsvektene er lagret i filen *rusundersokelsen_vekter_p2024*, som inneholder følgende variabler:

- LOPENR: Løpnummer for respondentene
- VEKT: Kalibreringsvekten for hver respondent

Referanser

- Amdam, S. (2015). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2014. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Amdam, S. (2015). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2015. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Høstmark, M. (2014). Undersøkelsen om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge 2012. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Jensen, C. H. (2018). Rusundersøkelsen 2017. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Lagerstrøm, B. O. (2018). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2018. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Todorovic, J (2019). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2019. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Torsteinsen, A. (2020). Rusundersøkelsen 2020. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Torsteinsen, A. (2021). Rusundersøkelsen 2021. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Torsteinsen, A. (2022). Rusundersøkelsen 2022. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Elgesem, F. (2023). Rusundersøkelsen 2023. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå
- Zardetto, D. (2015). "ReGenesees: An Advanced R System for Calibration, Estimation and Sampling Error Assessment in Complex Sample Surveys". *Journal of Official Statistics*, 31(2), 177–203. <https://sciendo.com/article/10.1515/jos-2015-0013>
- Zardetto, D. (2024). "ReGenesees: R Evolved Generalized Software for Sampling Estimates and Errors in Surveys." R package version 2.4.

Vedlegg A: Informasjonsbrev CATI (telefonintervjuing)

Vi trenger svarene dine i Rusundersøkelsen 2024

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervjuer deg i Rusundersøkelsen for å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler. Undersøkelsen blir gjennomført i samarbeid med Helsedirektoratet (HDIR) og Folkehelseinstituttet (FHI).

Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler.

Vi kommer snart til å ringe deg

En av intervjuerne våre vil snart ringe deg for å stille noen spørsmål om din helse, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Du kan også ta kontakt med oss for å avtale når vi kan ringe deg.

For at vi skal ha samme forståelse av hva en alkoholenhet er, har vi laget en illustrasjon som du finner nederst i dette brevet.

Svarene dine er viktige

Du er én av 8 000 personer fra 16 til 79 år som er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret til å delta i undersøkelsen. Det er frivillig å delta, men svarene dine vil bidra til å sikre pålitelig kunnskap om rusbruk i Norge.

Du finner mer informasjon på www.ssb.no/rus-svar

Opplysningene dine er sikre hos oss

- Svarene dine bruker vi kun til å utarbeide offisiell statistikk, og vi offentliggjør aldri enkelt svar. Anonyme data fra undersøkelsen benyttes i tillegg til forskning og analyse av SSB og andre.
- Du kan trekke deg og be om at svarene dine blir slettet innen 1. oktober 2024. Dette gjør du ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For at undersøkelsen skal være så kort som mulig, benytter vi opplysninger om deg fra registre SSB allerede har tilgang til. For deg gjelder dette opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om yrke, inntekt og formue fra Skatteetaten og Nav.
- Vi anonymiserer alle opplysningene om deg innen 1. oktober 2025.

Kontakt oss på

- e-post: svaer@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Takk for at du svarer!

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
administrerende direktør

Bengt Oscar Lagerstrøm
seksjonssjef

Vedlegg B: Informasjonsbrev CAWI (selvutfylling på web)

Vi trenger svarene dine i Rusundersøkelsen 2024

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervjuer deg i Rusundersøkelsen for å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler. Undersøkelsen blir gjennomført i samarbeid med Helsedirektoratet (HDIR) og Folkehelseinstituttet (FHI).

I undersøkelsen spør vi blant annet om helsen din, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler.

Hvordan svare på undersøkelsen

Gå inn på www.svar.ssb.no/rus for å svare på undersøkelsen.

Lenken logger deg automatisk inn. Hvis du blir bedt om å logge inn, skriv inn:

Bruker-ID: <<intervjuObjektId>>

Passord: <<passordWeb>>

Svarene dine er viktige

Du er én av 8 000 personer fra 16 til 79 år som er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret til å delta i undersøkelsen. Det er frivillig å delta, men svarene dine vil bidra til å sikre pålitelig kunnskap om rusbruk i Norge.

Du finner mer informasjon på www.ssb.no/rus-svar

Opplysningene dine er sikre hos oss

- Svarene dine bruker vi kun til å utarbeide offisiell statistikk, og vi offentliggjør aldri enkelt svar. Anonyme data fra undersøkelsen benyttes i tillegg til forskning og analyse av SSB og andre.
- Du kan trekke deg og be om at svarene dine blir slettet innen 1. oktober 2024. Dette gjør du ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For at undersøkelsen skal være så kort som mulig, benytter vi opplysninger om deg fra registre SSB har tilgang til. For deg gjelder dette opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om yrke, inntekt og formue fra Skatteetaten og Nav.
- Vi anonymiserer alle opplysningene om deg innen 1. oktober 2025.

Kontakt oss på

- e-post: svar@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Takk for at du svarer!

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
administrerende direktør

Bengt Oscar Lagerstrøm
seksjonssjef

Vedlegg C: Illustrasjon

Vedlegg D: SMS-tekster Rusundersøkelsen 2024

Oppstart CATI (SMS1_tlf)

Hei, Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervju deg i Rusundersøkelsen. Vi har sendt deg informasjon om undersøkelsen i Altinn. En av intervjuerne våre ringer deg snart. Har du en avtale, kan du se bort fra denne SMS-en. Mvh. SSB

Oppstart CAWI (SMS1_web)

Hei, Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervju deg i Rusundersøkelsen. Vi har sendt deg informasjon om undersøkelsen og pålogging i Altinn. Takk for at du svarer! Mvh. SSB

Påminnelse CATI: (SMS2_tlf)

Hei, vi har forsøkt å ringe deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. Vi kommer snart til å ta ringe deg igjen fordi vi virkelig trenger svarene dine. Har du en avtale, kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh. Statistisk sentralbyrå

Påminnelse CAWI: (SMS2_ikkepåbegynte)

Hei, for en stund siden kontaktet vi deg angående Rusundersøkelsen. Resultatene fra undersøkelsen danner et viktig faktagrunnlag om bruk av rusmidler, og vi trenger svarene dine for å lage god statistikk. Du finner mer informasjon og pålogging i Altinn. Takk for at du svarer! Mvh. Statistisk sentralbyrå

Påminnelse CAWI: (SMS2_påbegynte)

Hei, takk for at du har begynt å svare på Rusundersøkelsen. Resultatene fra undersøkelsen danner et viktig faktagrunnlag om bruk av rusmidler, og vi trenger svarene dine for å lage god statistikk. Du kan fortsette der du slapp ved å logge på undersøkelsen i Altinn. Mvh Statistisk sentralbyrå

Modusskifte til telefon (SMS3_tlf)

Hei, vi har tidligere kontaktet deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. En intervjuer vil ringe deg snart fordi vi virkelig trenger svarene dine. Ta gjerne kontakt med oss på 62 88 56 08 eller svar@ssb.no for å avtale intervju. Mvh. Statistisk sentralbyrå

Modusskifte til web (SMS3_web)

Hei, vi trenger fortsatt svarene dine i Rusundersøkelsen. Passer det bedre for deg å svare på internett? Vi har sendt deg et brev med påloggingsinformasjon i Altinn. Takk for at du svarer! Mvh. Statistisk sentralbyrå

Påminnelse etter modusskifte (SMS4_tlf)

Hei, en av våre intervjuere vil snart ringe deg angående Rusundersøkelsen igjen, fordi vi ikke kan erstatte deg med noen andre. Svarene dine bidrar til at vi kan få en opplyst offentlig debatt om rusmiddelbruk. De brukes også til å forske på skadeforebyggende tiltak. Takk for at du svarer! Mvh. Statistisk sentralbyrå

Siste påminnelse (SMS5)

Hei, dette er siste uken det er mulig å svare på Rusundersøkelsen. Vi håper at du tar deg tid til å svare, slik at vi kan lage pålitelig statistikk om rusbruk i Norge. En av våre intervjuere vil ta kontakt i løpet av uken. Du finner påloggingsinformasjon til undersøkelsen i Altinn. Mvh. Statistisk sentralbyrå

Oppfølgings SMS

Hei, vi har forsøkt å ringe deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. Vi kommer snart til å ta ringe deg igjen fordi vi virkelig trenger svarene dine. Har du en avtale, kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh. Statistisk sentralbyrå

Vedlegg E: Oppfølgingsepost

Modusbytte til CATI

Hei!

Statistisk sentralbyrå (SSB) trenger fremdeles svarene dine i Rusundersøkelsen. En av våre intervjuere vil derfor snart ringe deg. Svarene dine brukes til å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler.

Når passer det for deg å bli intervjuet?

Vi ringer deg snart for å avtale et intervjutidspunkt som passer for deg. Ta gjerne kontakt med oss hvis du selv ønsker å avtale tidspunkt for intervju, eller du har spørsmål til undersøkelsen.

Ønsker du å svare på internett?

Du kan også gå inn på <https://svar.ssb.no/rus> for å svare på undersøkelsen.

Lenken logger deg automatisk inn. Hvis du blir bedt om å logge inn, skriv inn:

Bruker-ID: <<intervjuObjektId>>

Passord: <<passordWeb>>

Vi trenger svarene dine for å lage god statistikk

Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler, og vi kan ikke erstatte deg med en annen. Statistikken er viktig i arbeidet med å finne forebyggende tiltak mot skadelig bruk av rusmidler.

Resultatene fra Rusundersøkelsen er vårt felles faktagrunnlag. Den blir brukt i den offentlige debatten når for eksempel skadevirkninger og avkriminalisering debatteres. Vi håper du tar deg tid til å bidra til et sikrere faktagrunnlag om rusmiddelbruk i Norge.

Du kan lese mer om undersøkelsen her <http://ssb.no/rus-svar>

Kontakt oss på

- e-post: svar@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Tusen takk for at du svarer!

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Modusbytte til CAWI

Hei!

Statistisk sentralbyrå (SSB) trenger fremdeles svarene dine i Rusundersøkelsen. Svarene dine brukes til å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler.

Ønsker du å svare på internett?

Du kan gå inn på <https://svar.ssb.no/rus> for å svare på undersøkelsen.

Lenken logger deg automatisk inn. Hvis du blir bedt om å logge inn, skriv inn:

Bruker-ID: <<intervjuObjektId>>

Passord: <<passordWeb>>

Du finner mer informasjon på <http://ssb.no/rus-svar>

Vi trenger svarene dine for å lage god statistikk

Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler, og vi kan ikke erstatte deg med en annen. Statistikken er viktig i arbeidet med å finne forebyggende tiltak mot skadelig bruk av rusmidler.

Resultatene fra Rusundersøkelsen er vårt felles faktagrunnlag. Den blir brukt i den offentlige debatten når for eksempel skadevirkninger og avkriminalisering debatteres. Vi håper du tar deg tid til å bidra til et sikrere faktagrunnlag om rusmiddelbruk i Norge.

Du kan lese mer om undersøkelsen her

Kontakt oss på

- e-post: svar@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Tusen takk for at du svarer!

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Oppfølgingsbrev

Hei!

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker fremdeles å intervju deg i Rusundersøkelsen. Vi tillater oss å ringe deg igjen fordi vi virkelig trenger svarene dine. Resultatene fra undersøkelsen brukes til å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler.

Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med Helsedirektoratet (HDIR) og Folkehelseinstituttet (FHI).

Når passer det for deg å bli intervjuet?

Vi ringer deg snart for å avtale et intervjutidspunkt som passer for deg. Ta gjerne kontakt med oss hvis du selv ønsker å avtale tidspunkt for intervju, eller du har spørsmål til undersøkelsen.

Ønsker du å svare på internett?

Du kan også gå inn på <https://svar.ssb.no/rus> for å svare på undersøkelsen.

Lenken logger deg automatisk inn. Hvis du blir bedt om å logge inn, skriv inn:

Bruker-ID: <<intervjuObjektId>>

Passord: <<passordWeb>>

Vi trenger svarene dine for å lage god statistikk

Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler, og vi kan ikke erstatte deg med en annen. Statistikken er viktig i arbeidet med å finne forebyggende tiltak mot skadelig bruk av rusmidler.

Resultatene fra Rusundersøkelsen er vårt felles faktagrunnlag. Den blir brukt i den offentlige debatten når for eksempel skadevirkninger og avkriminalisering debatteres. Vi håper du tar deg tid til å bidra til et sikrere faktagrunnlag om rusmiddelbruk i Norge.

Du kan lese mer om undersøkelsen her <http://ssb.no/rus-svar>

Kontakt oss på

- e-post: svar@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Tusen takk for at du svarer!

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Påminnelse CATI

Vi trenger fortsatt svarene dine i Rusundersøkelsen

Vi trenger fortsatt svarene dine for å lage pålitelig statistikk om rusbruk i Norge. Statistikken er viktig i arbeidet med å finne tiltak for å forebygge skadelig bruk av rusmidler. Den er også et felles kunnskapsgrunnlag som brukes i det offentlige ordskiftet når for eksempel avkriminalisering og skadevirkninger debatteres.

For at vi skal få et så riktig bilde av tobakks- og rusmiddelbruk i Norge som mulig, er det viktig at også personer som ikke røyker, drikker alkohol eller bruker andre rusmidler deltar.

Vi kommer snart til å ringe deg

En av intervjuerne våre vil snart ringe deg for å stille noen spørsmål om helsen din, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Du kan også ta kontakt med oss for å avtale når vi kan ringe deg.

Du finner mer informasjon på <http://ssb.no/rus-svar>

Kontakt oss på

- e-post: svaer@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Tusen takk for at du deltar!

Med vennleg helsing
Statistisk sentralbyrå

Påminnelse CAWI

Vi trenger fortsatt svarene dine i Rusundersøkelsen

Vi trenger fortsatt svarene dine for å lage pålitelig statistikk om rusbruk i Norge. Statistikken er viktig i arbeidet med å finne tiltak for å forebygge skadelig bruk av rusmidler. Den er også et felles kunnskapsgrunnlag som brukes i det offentlige ordskiftet når for eksempel avkriminalisering og skadevirkninger debatteres.

For at vi skal få et så riktig bilde av tobakks- og rusmiddelbruk i Norge som mulig, er det viktig at også personer som ikke røyker, drikker alkohol eller bruker andre rusmidler deltar.

Hvordan svare på undersøkelsen

Gå inn på <https://svar.ssb.no/rus> for å svare på undersøkelsen.

Lenken logger deg automatisk inn. Hvis du blir bedt om å logge inn, skriv inn:

Bruker-ID: <<intervjuObjektId>>

Passord: <<passordWeb>>

Du finner mer informasjon på <http://ssb.no/rus-svar>

Kontakt oss på

- e-post: svaer@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Tusen takk for at du deltar!

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Påminnelse påbegynt

Vi trenger fortsatt svarene dine i Rusundersøkelsen

Takk for at du har begynt å svare på Rusundersøkelsen. Vi trenger svarene dine for å lage pålitelig statistikk om rusbruk i Norge.

Statistikken er viktig i arbeidet med å finne tiltak for å forebygge skadelig bruk av rusmidler. Den er også et felles kunnskapsgrunnlag som brukes i det offentlige ordskiftet når for eksempel avkriminalisering og skadevirkninger debatteres.

Fortsett der du slapp

Gå inn på <https://svar.ssb.no/rus> for å fullføre undersøkelsen.

Lenken logger deg automatisk inn. Hvis du blir bedt om å logge inn, skriv inn:

Bruker-ID: <<intervjuObjektId>>

Passord: <<passordWeb>>

Du finner mer informasjon på <http://ssb.no/rus-svar>

Kontakt oss på

- e-post: svaer@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Tusen takk for at du deltar!

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Vedlegg F: Instruks til intervjuerne

Rusundersøkelsen 2024

 EN SHOT 1 alkoholenhet	 EN DRINK 1 alkoholenhet	 ET GLASS VIN 1 alkoholenhet	 EN FLASKE ØL 1 alkoholenhet	 EN HALVLITER ØL 1,5 alkoholenhet	 EN FLASKE VIN 6 alkoholenheter
--	---	---	---	---	--

Datainnsamling: Mixed-mode

Gjennomsnittlig intervjuetid er omtrent 15 minutter.

Om undersøkelsen

Rusundersøkelsen samler inn informasjon om befolkningens bruk av tobakk, alkohol og narkotiske stoffer.

- SSB bruker resultatene fra Rusundersøkelsen til å lage offisiell statistikk om bruk av tobakk, alkohol og narkotiske stoffer.
- Oppdragsgiveren er Helsedirektoratet (HDIR) og den gjennomføres i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).
- Statistikken kartlegger utbredelsen av ulike rusmidler.
- Statistikken er også viktig i arbeidet med å finne forebyggende tiltak mot skadelig bruk av rusmidler.
- Kun personer under 65 år får spørsmål om bruk av narkotiske stoffer.
- Innrapporteringsside: www.ssb.no/rus-svar
- Resultater fra i fjor år på FHIs nettsider: <https://www.fhi.no/le/rusmidler-og-avhengighet/narkotikainorge/bruk-av-narkotika/narkotikabruk-i-norge/?term=#cannabis>

Gjennomføring

- Data samles inn mixed-mode: web og telefon.
- Datainnsamlingen varer **fra 15. april til 28. juni**.
- Undersøkelsen er tilgjengelig på bokmål og nynorsk.
- Det er trukket et tverrsnittutvalgt på 8. 000 personer fra 16 til 79 år.
- Alle som er trukket ut får informasjon i Altinn og SMS. Personer som er reservert, får brev i posten.
- Foresatte til respondenter mottar også brev i posten.
- Gjennomsnittlig intervjuetid er beregnet til **15 minutter**.

Motivere respondenter

Resultatene fra undersøkelsen gir kunnskap om utviklingen i bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Statistikken er viktig i arbeidet med å finne forebyggende tiltak mot skadelig bruk. Den blir også brukt til å evaluere ulike virkemidler, som for eksempel kampanjer og lovendringer.

Det er viktig at så mange som mulig svarer, for at vi skal få et riktig bilde av rusbruken i befolkningen. De som ikke bruker rusmidler, skal også svare. Dersom de ikke gjør det, vil statistikken vise at rusmiddelbruk er mer utbredt enn det faktisk er.

Rus er et viktig samfunnstema som ofte diskuteres i offentlige debatter og som i tillegg har direkte innvirkning på mange menneskers liv. Resultatene fra Rusundersøkelsen danner et felles faktagrunnlag som er viktig i samfunnsdebatten, og pålitelig kunnskap om rusmiddelbruk er til nytte for oss alle.

Sensitive spørsmål

Noen kan oppleve spørsmål om alkoholforbruk som påtrengende. Andre kan reagere på spørsmål om bruk av narkotiske stoffer. All data blir anonymisert og ingen svar knyttes til respondentene som person. Informer respondentene om dette før intervjuet starter, både for å betrygge dem og for å sikre oppriktige svar under intervjuet. Det er spesielt viktig at intervjuere forholder seg nøytralt til spørsmålene som stilles og til svarene respondentene avgir, uansett hvilken personlig holdning dere måtte ha til ulike typer rusmidler.

Forbruk av alkohol eller andre rusmidler kan være sårbart for noen å snakke om. Dersom du opplever at en respondent kan ha behov for hjelp under eller i etterkant av intervjuet kan du henvise til Rustelefonen: 08588.

Oppdragsgivere og databehandling

Dette er tolvte gang SSB gjennomfører en årlig undersøkelse om bruk av rusmidler.

Folkehelseinstituttet (FHI) har vært oppdragsgiver fram til i år. Etter en omorganisering, er det nå Helsedirektoratet (HDIR) som er ny oppdragsgiver og finansierer Rusundersøkelsen.

I henhold til en utlånsavtale skal også FHI motta anonyme datafiler og lage statistikk på tidsserier de har fra tidligere år. HDIR skal bruke dataene til analyse. At anonyme data fra undersøkelsen brukes av både SSB, FHI og HDIR opplyses om i informasjonsbrevet respondentene mottar før datainnsamlingsperioden.

SSB lager hvert år offisiell statistikk om bruk av rusmidler basert på Rusundersøkelsen. Tidligere har røykestatistikken til SSB hentet data fra både Rusundersøkelsen og Reiseundersøkelsen. Nytt fra og med i år er at den viktige røykestatistikken kun baserer seg på data fra Rusundersøkelsen. Dette er en av årsakene til at utvalget er utvidet fra 3. 700 til 8. 000 respondenter.

Registeropplysninger og anonymisering

Etter datafangst kobler vi på registeropplysninger om respondentene og deres foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeier og Lånekassen, samt yrke, inntekt og formue hentet fra Skatteetaten. Vi kobler på opplysningene for å øke utbytte av svarene og for å gjøre intervju tiden kortere.

Registerkoblingene er omtalt i informasjonsbrevet som sendes til respondentene. Du må gjengi innholdet fra brevet om registerkoblinger, hvis de ikke har lest brevet.

Etter datainnsamlingsperioden vil HDIR og FHI få utlevert en anonym fil. Det vil si at alle kjennetegn er fjernet fra datamaterialet og at det ikke vil være mulig å kjenne igjen hvem som har svart. FHI og HDIR vil bruke datamaterialet til å forske på bruksmønstre for tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen.

Etter ett år vil alt datamateriale anonymiseres og gjøres tilgjengelig for forskning via Norsk senter for forskningsdata (NSD). Anonymisering vil si at alle direkte og indirekte kjennemerker fjernes fra materialet, slik at heller ikke SSB vil kunne klare identifisere respondentene i filene.

Perioder og utsendinger

Datainnsamlingsperioden er fra 15. april til 28. juni. Det er planlagt seks utsendingsperioder. Periode 1 og 2 starter på CATI, og inneholder omtrent 960 respondenter hver. I de to første ukene av datainnsamlingsperioden vil disse bli lagt ut i Blaise, slik at dere kan kontakte dem via telefon. Deretter vil fire perioder med omtrent 1500 respondenter hver, få tilbud om å svare på web i løpet av mai måned. Fra og med 27. mai skal dere følge opp de som ikke har svart på web. I løpet av juni vil vi også gjennomføre nekteroppfølging.

Alle respondenter får informasjonsbrev i Altinn, utenom de som har reservert seg i Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR). Disse får brev i posten. Foresatte til respondenter som er under 18 år får et eget brev om at deres barn er trukket ut til undersøkelsen.

Alle respondenter får tilsendt en illustrasjon som viser hvordan vi måler alkoholenheter (se vedlegg 3. Illustrasjon av alkoholenheter på side 8). Ved tidligere gjennomføringer av Rusundersøkelsen har illustrasjonen vært viktig for å kunne svare på en spørsmålsbolk om alkoholforbruk i spørreskjema. Denne er nå kuttet fra undersøkelsen, og det er ikke nødvendig at respondenten har sett illustrasjonen eller har fått den forklart for å svare. Det er imidlertid fortsatt spørsmål om alkoholenheter i undersøkelsen, og illustrasjonen er med for å opplyse respondentene om hvordan vi beregner enheter.

Utsendingsplan

Periode	Periodenavn	Datafangst starter	Brev til foresatte og reserverte	Hovedutsending i Altinn	Oppstart SMS	Påminnelse i Altinn og SMS	Modusbytte. Utsending i Altinn og SMS
1	CATI 1	16. apr	10. apr	15. apr	16. apr	24. apr	06. mai
2	CATI 2	22. apr	15. apr	19. apr	22. apr	29. apr	06. mai
3	CAWI 1	29. apr		29. apr	29. apr	02. mai	27. mai
4	CAWI 2	06. mai		06. mai	06. mai	08. mai	27. mai
5	CAWI 3	13. mai		13. mai	13. mai	15. mai	27. mai
6	CAWI 4	21. mai		21. mai	21. mai	23. mai	03. jun

- **Brev til foresatte og reserverte.** Reserverte respondenter og foresatte til respondenter får brev i posten, som sendes én uke før datainnsamlingen starter.
- **Utsending 1 CATI.** Respondenter som starter på telefon, får informasjonsbrev i Altinn en virkedag før datainnsamlingen starter.
- **Utsending 1 CAWI.** Respondenter som starter på web, får informasjonsbrev i Altinn med lenke til spørreskjema samme dag som datainnsamlingen starter.
- **SMS 1.** Alle respondenter får oppstarts SMS samme dag som datainnsamlingen starter.
- **Utsending 2.** Alle respondenter får en påminnelse i Altinn og på SMS før modusskifte.
- **Utsending 3.** Modusskifte. Respondenter som startet på telefon, går over til web og respondenter som startet på web går over til telefon.

For en mer detaljert oversikt over utsendinger. Ta kontakt med planlegger.

Informasjonsbrev (CATI)

Vi trenger svarene dine i Rusundersøkelsen 2024

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervjuer deg i Rusundersøkelsen for å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler. Undersøkelsen blir gjennomført i samarbeid med Helsedirektoratet (HDIR) og Folkehelseinstituttet (FHI).

Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler.

Vi kommer snart til å ringe deg

En av intervjuerne våre vil snart ringe deg for å stille noen spørsmål om din helse, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Du kan også ta kontakt med oss for å avtale når vi kan ringe deg.

For at vi skal ha samme forståelse av hva en alkoholenhet er, har vi laget en illustrasjon som du finner nederst i dette brevet.

Svarene dine er viktige

Du er én av 8 000 personer fra 16 til 79 år som er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret til å delta i undersøkelsen. Det er frivillig å delta, men svarene dine vil bidra til å sikre pålitelig kunnskap om rusbruk i Norge.

Du finner mer informasjon på www.ssb.no/rus-svar

Opplysningene dine er sikre hos oss

- Svarene dine bruker vi kun til å utarbeide offisiell statistikk, og vi offentliggjør aldri enkeltsvar. Anonyme data fra undersøkelsen benyttes i tillegg til forskning og analyse av SSB og andre.
- Du kan trekke deg og be om at svarene dine blir slettet innen 1. oktober 2024. Dette gjør du ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For at undersøkelsen skal være så kort som mulig, benytter vi opplysninger om deg fra registre SSB allerede har tilgang til. For deg gjelder dette opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleiere og Lånekassen og opplysninger om yrke, inntekt og formue fra Skatteetaten og Nav.
- Vi anonymiserer alle opplysningene om deg innen 1. oktober 2025.
-

Kontakt oss på

- e-post: svaer@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Takk for at du svarer!

Informasjonsbrev (CAWI)

Vi trenger svarene dine i Rusundersøkelsen 2024

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervju deg i Rusundersøkelsen for å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler. Undersøkelsen blir gjennomført i samarbeid med Helsedirektoratet (HDIR) og Folkehelseinstituttet (FHI).

I undersøkelsen spør vi blant annet om helsen din, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Vi trenger svarene dine selv om du ikke bruker rusmidler.

Hvordan svare på undersøkelsen

Gå inn på www.svar.ssb.no/rus for å svare på undersøkelsen.

Lenken logger deg automatisk inn. Hvis du blir bedt om å logge inn, skriv inn:

Bruker-ID: <<intervjuObjektId>>

Passord: <<passordWeb>>

Svarene dine er viktige

Du er én av 8 000 personer fra 16 til 79 år som er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret til å delta i undersøkelsen. Det er frivillig å delta, men svarene dine vil bidra til å sikre pålitelig kunnskap om rusbruk i Norge.

Du finner mer informasjon på www.ssb.no/rus-svar

Opplysningene dine er sikre hos oss

- Svarene dine bruker vi kun til å utarbeide offisiell statistikk, og vi offentliggjør aldri enkelt svar. Anonyme data fra undersøkelsen benyttes i tillegg til forskning og analyse av SSB og andre.
- Du kan trekke deg og be om at svarene dine blir slettet innen 1. oktober 2024. Dette gjør du ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For at undersøkelsen skal være så kort som mulig, benytter vi opplysninger om deg fra registre SSB har tilgang til. For deg gjelder dette opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om yrke, inntekt og formue fra Skatteetaten og Nav.
- Vi anonymiserer alle opplysningene om deg innen 1. oktober 2025.

Kontakt oss på

- e-post: svaer@ssb.no
- telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09–14 mandag til fredag.

Takk for at du svarer!

Illustrasjon av alkoholenheter

Avgang og frafall

I denne undersøkelsen er det tre grunner til avgang: **død, bosatt i institusjon i mer enn 6 måneder** og **bosatt i utlandet i mer enn 6 måneder**. Hvis du får beskjed om at respondenten er utenlands eller bosatt i institusjon må du derfor finne ut av om oppholdet varer mer enn 6 måneder.

Institusjonsbeboere er personer som er fast bosatt på barnehjem, sykehjem, aldershjem, psykiatrisk institusjon og andre institusjoner. Respondenter som sitter i fengsel, eller er midlertidig innlagt på sykehus skal normalt sett intervjues.

I denne undersøkelsen bruker vi frafallskoder.

Etter at du har valgt en kode skal du alltid skrive litt informasjon i feltet «**FrafSpes**». Det du skriver skal kunne hjelpe oss med oppfølging. Bruk stikkord.

Skjema

Spørreskjemaet er inndelt i følgende bolker:

- Bakgrunn – yrke, sivilstatus, husholdning og egenopplevd fysisk og psykisk helse
- Tobakk
  - Frekvens/mengde
  - Røykeslutt og slutforsøk
  - Snus, e-sigaretter og fordampere
- Alkoholbruk
  - Frekvens/mengde
  - Risikofylt alkoholbruk
  - Arbeidsliv og alkohol
- Reseptbelagte legemidler
  - Reseptbelagte sovemidler
  - Reseptbelagte beroligende medikamenter
  - Reseptbelagte smertestillende medikamenter
- Narkotiske stoffer (stilles kun til personer mellom 16-64 år)
  - Cannabis
  - Andre stoffer (kokain, ecstasy, amfetaminer, relevin, heroin, GHB/GBL og LSD)
  - Nye rusmidler
- Prestasjonsfremmende midler

Alkohol og alkoholenheter

Noen alkoholholdige drikker kan respondentene være usikre på om tilhører kategorien vin eller brennevin.

Kategorien vin inkluderer rødvin, hvitvin, rosévin, musserende vin, champagne/cava, og også hetvin/sterkvin, som f.eks portvin, sherry, brandy, vermut, martini og madeira.

Kategorien brennevin inkluderer vodka, rom, gin, akevitt, druebrennevin (som konjakk, grappa og brandy), fruktbrennevin (som f.eks calvados), whisky, tequila og likører.

Noen likører, som for eksempel Baileys, har bare 17 % alkohol, men regnes likevel som brennevin. Og hetvin/sterkvin som for eksempel portvin har 20 % alkohol, og regnes som vin.

Respondenten har fått tilsendt en illustrasjon på alkoholenheter i Altinn eller i posten. En mer utfyllende beskrivelse følger her:

- **1 alkoholenhet:**
  - ett glass vin (1,5 dl).
  - ett glass hetvin/sterkvin (8-9 cl).
  - en liten flaske/boks øl (0.33 liter)
  - en liten flaske/boks rusbrus eller alkoholholdig cider (0,28 – 0,33 liter)
  - en drink, shot, eller glass med brennevin (4cl).
- **1,5 alkoholenheter:**
  - en halvliter øl
  - en halvliter rusbrus eller alkoholholdig cider
- **6 alkoholenheter:**
  - en sixpack små flasker/bokser øl
  - seks rusbrus/alkoholholdig cider
  - en flaske vin (0,75 liter)
  - fire halvliter øl, rusbrus eller alkoholholdig cider
- **9 alkoholenheter:**
  - Seks halvliter øl, rusbrus eller alkoholholdig cider
  - En liten flaske brennevin (0,35 liter)
- **18 alkoholenheter:**
  - En helflaske brennevin (0,7 liter)

Når det gjelder brennevin finnes det også flasker på 0,5 liter og 1 liter. 0,5 liter brennevin tilsvarer 12,5 alkoholenheter, og 1 liter vil tilsvare 25 alkoholenheter.

Hvor mye vin eller brennevin som er i et glass eller drink varierer. Vi tar utgangspunkt i at ett glass vin/hetvin er en enhet, uavhengig av hvor fullt glasset er.

Når det gjelder alkoholprosent for ulike typer øl, vin og brennevin, vil det også variere. For eksempel kan det i brennevin være alt fra 17 % til 60 % alkohol. Vi tar ikke høyde for alkoholprosenten til det respondenten har drukket, og beregner enheten kun etter mengde.

Antall personer i husholdningen

Hovedregelen er at en person skal regnes som fast bosatt der vedkommende regelmessig tar sin døgnhvile. Unntakene følger under:

1. Ektefeller/samboende med felles bolig, regnes alltid som fast bosatt i denne boligen, også i de tilfeller én eller begge er fraværende på grunn av arbeid (f.eks. er til sjøs), skolegang/studier eller vernepliktjeneste. I tilfeller de har flyttet fra hverandre, skal de regnes til hver sin husholdning selv om boet ennå ikke er skiftet, og de derfor juridisk fortsatt eier en bolig i fellesskap. Ektefelle/samboer som er fast bosatt i institusjon skal ikke regnes med i husholdningen.
2. Personer 18 år og over som er registrert som fast bosatt hos sine foreldre, men som er fraværende pga. skolegang/studier skal bare regnes som fast bosatt i foreldrehjemmet hvis de bor hjemme minst 4 dager pr. uke. Denne regelen er viktig. Den bryter med en hovedregel i folkeregistrenes bostedsregistrering. Dette innebærer bl.a. at enslige studenter i de fleste tilfeller skal registreres som egen husholdning på det faktiske oppholdsstedet, og ikke som en del av foreldrehusholdningen.
3. Unge under 18 år som bor borte pga. skolegang skal regnes som bosatt i foreldrehjemmet.
4. Et midlertidig opphold i husholdningen som er av mindre enn 6 måneders varighet regnes ikke som fast bosetting på oppholdsstedet, med mindre oppholdsstedet er personens eneste bosted i dette tidsrommet.
5. Forpleide (også barn) i institusjoner og personer anbrakt i privat pleie, regnes som fast bosatt på oppholdsstedet dersom oppholdet på bostedet varer minst 6 måneder. Personer som er innlagt på andre sykehus eller er innsatt i fengsel, skal regnes som fast bosatt der de hadde sitt faste bosted før innleggelsen/innsettelsen.
6. Personer som avtjener vernepliktjeneste skal regnes som bosatt i den husholdningen de tilhørte før de dro til militæret, og skal svare ut fra det.

Spørsmål om alkohol

TYPE-spørsmålene

I denne bolken skal vi kartlegge hvilke alkoholtyper, hvor ofte og hvor mye respondentene har drukket siste fire uker.

Her er det to veier i skjema:

- IO som drikker en type alkohol ukentlig
- IO som drikker en type alkohol sjeldnere enn en gang i uken

For respondenter som drikker aktuell alkoholtype ukentlig: her kartlegger vi gjennomsnittlig forbruk per uke for de siste fire ukene. For respondenter som drikker aktuell alkoholtype sjeldnere enn ukentlig: kartlegge totalt forbruk siste fire uker.

Audit

Audit-spørsmålene representerer en annen måte å måle alkoholbruk på. De er et sett av spørsmål som til sammen gir en score på risikofull alkoholbruk. De ble utviklet av Verdens helseorganisasjon (WHO) og brukes internasjonalt.

Arbeidsliv og alkohol

- Når det gjelder bolken om Arbeidsliv og Alkohol er det viktig at spørsmålet **Arb_alk1** (I løpet av de siste 12 månedene, har du hatt en eller flere sykefraværsdager, med eller uten legeattest) gjelder **egget** sykefravær og ikke syke barn kvoter etc.
- Spørsmål om sykefravær stilles også til respondenter som ikke har drukket alkohol de siste 12 månedene. De får imidlertid ikke spørsmål om fraværet er knyttet til alkoholforbruk. Pass på at noen kan reagere på overskriften «Arbeidsliv og alkohol», når de ikke har drukket.

Reseptbelagte legemidler

Alle får spørsmål om bruk av reseptbelagte legemidler. Vi spør om respondentene har brukt ulike former for reseptbelagte legemidler, og om hvor lenge den lengste sammengende perioden med bruk av disse har vart. Hver type har eksempler på slike legemidler i skjema.

Spørsmål om narkotika

Disse spørsmålene stilles kun til personer i alder 16-64 år.

Can2, Can9 og Can13

Når vi stiller spørsmål om bruk av cannabis, spør vi om hvor mange «rusdoser» respondentene har brukt. Én gang kan også være et eller flere trekk, det må ikke nødvendigvis være en hel joint/pipe. Respondenten kan også ha prøvd eller brukt cannabis ved for eksempel å spise det eller drikke te eller lignende. Det skal også regnes med.

Nye rusmidler

Nye rusmidler omfatter stoffer som ofte kalles «legal highs» eller «research chemicals», og som blant annet markedsføres som lovlige varianter til illegale stoffer (selv om de er ulovlige).

Stoffene deles inn i to grupper:

- Syntetiske cannabinoider – når det selges som urteblader kalles også «herbal blends» og «incense» som fellesbetegnelse, men selges under produktnavn som: «Spice», «K2», «K2 Summit», «Spice Gold», «Spice Silver», «Spice Diamond», «Genie», «Zohai», «Yucatan Fire», «Banana Cream Nuke», «Aroma», og «Red X Dawn». Når det selges i pulverform har det vanligvis navn som «AM-2201» og «JWH-018».
- Syntetiske katinoner - mefedron er vanligst. De kan også selges under navn som «M-Cats», «Meph», «Drone», «Mmcat», «Miaow Miaow», «Bubbles», «Rush», «Drone», «Bounce» og «Sub-coca». Mephedrone markedsføres også som «research chemicals», «badesalt», «plantegjødning» og «luftrenser».

Lykke til med intervjuingen!

Vedlegg G: Spørreskjema

Rusundersøkelsen 2024

Innled

Innledningsspørsmålet

Registrer om du skal starte intervjuet eller registrere en overføring, frafall eller avgang.

1. Start intervjuet
2. Frafall
3. Overføring fra annen intervjuer
4. Avgang

Hvis Innled = 2

Frafrgr

Hvilken frafallsgrunn passer best?

11 Ikke tid

12 Ønsker ikke å delta

13 Hard nekt, trusler

14 Andre nekter for IO

15 Gir ikke samtykke

21 Kortvarig sykdom

22 Langvarig sykdom, svekkelse, psykisk utv. hemmet

23 Sykdom/ dødsfall i los familie, annen uforutsett hendelse

24 Språkproblemer

31 Midlertidig fraværende pga. skolegang/arbeid

32 Midlertidig fraværende pga. ferie ol.

41 Finner ikke adressen

43 For kostbart/ langt å reise

44 Mangler kun telefonnummer/feil telefonnummer

45 Ingen kontakt

46 Mangler både telefonnummer og epost

47 Mangler kun epost

71 Annen frafallsgrunn

Hvis Innled = 3

Ovfgr

Hvilken overføringsgrunn passer best?

80 IO flyttet til annet område

81 Kjenner IO

82 Intervjuer kapasitetsproblemer, sykdom el

83 Besøk

Hvis Innled = 4

Avggr

Hvilken avgangsgrunn passer best?

91 Død

92 Bosatt i utlandet minst 6 mndr

93 Bosatt i institusjon

*Hvis Frafgr = 41 Bak variabelen Frafgr står det **Fraf_41***

FrafSpes

Har du noen flere opplysninger?

Hvis Innled = 1

Samtykke1

Registrer om IO har lest informasjonen vi har sendt eller fått informasjonen referert og samtykker i å delta.

1. Ja, IO har mottatt informasjonen og samtykker i å delta
2. Ja, IO har fått referert informasjonen og samtykker i å delta
3. Nei, IO samtykker ikke til å delta

Skjemadel bakgrunnsvariabler

Yrkesstatus

Betrakter du deg hovedsakelig som yrkesaktiv?

Medregnet familiearbeid og arbeid som lærling.

- 1 Ja
- 2 Nei

Hvis yrkesstatus = Nei

YrkStat2

Betrakter du deg hovedsakelig som...

1. arbeidsledig
2. skoleelev eller student inkluderer ubetalt arbeidserfaring
3. alders- eller førtidspensjonist
4. arbeidsufør
5. på arbeidsavklaringspenger
6. vernepliktig, sivilarbeider eller
7. hjemmearbeidende
8. annet

Hvis Yrkesstatus = Ja

Arbeid

Hva er ditt hovedyrke?

Skriv inn yrke så detaljert som mulig

Arbeid_Kod

Trykk <BackSpace> for valg av yrkeskode

Siv

Er du gift eller samboer?

1. Ja, gift/registrert partner
2. Ja, samboer
3. Nei

Hvis Siv = 2 eller 3

SivStat

Hva er din sivilstatus?

Her skal du registrere IOs formelle sivilstatus.

1. Ugift
2. Gift/registrert partner
3. Enke/enkemann/gjenlevende partner
4. Separert/separert partner
5. Skilt/skilt partner

Antpers

Vi vil gjerne ha en oversikt over de personer som tilhører husholdningen. Til husholdningen regner vi alle personer som er fast bosatt i boligen, og som har felles matbudsjett. Personer som er fast bosatt i boligen, men som er borte fra hjemmet, for eksempel på grunn av arbeid skal regnes med.

Hvor mange personer er det i husholdningen din, inkludert deg selv?

Hvis Antpers > 1

AntBarn1

Hvor mange i husholdningen er under 6 år?

AntBarn2

Hvor mange i husholdningen er i alderen 6-18 år?

Skjemadel egenopplevd helse

Helse

Hvordan vurderer du din egen helse sånn i generelt?

Vil du si et den er svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig eller svært dårlig?

1. Svært god
2. God
3. Verken god eller dårlig
4. Dårlig
5. Svært dårlig

Helse - psykisk

Hvordan vurderer du din psykiske helse?

Vil du si et den er svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig eller svært dårlig?

1. Svært god
2. God
3. Verken god eller dårlig
4. Dårlig
5. Svært dårlig

Skjemadel tobakksbruk

Tob1

Tobakksbruk

Så kommer det noen spørsmål om røyking.

Hender det at du røyker? Dette inkluderer kun tobakksholdige produkter, ikke e-sigaretter.

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob1 = Ja

Tob2

Røyker du daglig eller av og til?

1. Daglig
2. Av og til

Tob3-Tob13 stilles hvis Tob2 = Av og til

Tob3

Røyker du sigaretter? Regn med både fabrikklagede og hjemmerullede

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob3 = Ja stilles Tob4 - Tob5

Tob4a

Hvor mange sigaretter røyker du anslagsvis per uke?

Både fabrikklagde og hjemmerullede

1..997

Tob5

Hvor ofte røyker du sigaretter? Er det flere dager i uken, omtrent en dag i uken eller sjeldnere?

1. Flere dager i uken
2. En dag i uken
3. Sjeldnere

Hvis Tob2 = "av og til" stilles Tob13

Tob13

Har du noen gang røykt daglig?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob1 = Nei stilles Tob14

Tob14

Har du noen gang røykt daglig eller av og til?

Hvis du både har røykt daglig og av og til, kryss av for daglig

1. Ja, daglig
2. Ja, av og til
3. Nei, aldri

Hvis Tob13 = Ja eller Hvis Tob14 = Ja, daglig, stilles Tob20-22

Tob20

I hvilket år sluttet du å røyke daglig?
Hvis du har sluttet flere ganger, registrer siste gang
1920...2023

Tob21

Hvor mange ganger forsøkte du å slutte å røyke daglig før du lyktes?
Registrer antall mislykkede slutforsøk.
0..97

Hvis sluttet å røyke for mindre enn 10 år siden [IF (YEAR(SYSDATE)- Tob20) < 10], stilles Tob22a-r

Tob22a

Da du sluttet siste gang... brukte du snus?
1. Ja

2. Nei

Tob22b

Da du sluttet siste gang... brukte du nikotinlegemiddel, som for eksempel røykeplaster eller nikotintyggegummi?

1. Ja

2. Nei

Tob22d

Da du sluttet siste gang... brukte du reseptbelagt røykeavenningsprodukt, som Zyban eller Champix? Zyban er et anti-depressiva. Champix reduserer effekten av nikotin.
1. Ja

2. Nei

Tob22q

Da du sluttet siste gang... søkte du hjelp i helsetjenesten eller kommunen; som for eksempel hos lege, frisklivssentral eller lignende?

1. Ja

2. Nei

Tob22s

Da du sluttet siste gang... brukte du elektroniske sigaretter (e-sigaretter/fordampere)?

1. Ja

2. Nei

Tob22r

Da du sluttet siste gang... søkte du hjelp på nettsider eller mobiltjenester for røykeslutt?

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob2 = Daglig eller Tob13 = Ja eller Tob14 = Ja, daglig stilles Tob23

Tob23

Hvor gammel var du da du begynte å røyke daglig?

Hvis du har begynt flere ganger, registrer første gang.

8..79

Hvis Tob2 = Daglig stilles Tob30 - Tob31c

Tob30

Røyker du sigaretter daglig? Regn med både fabrikklagede og hjemmerullede

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob30 = Ja stilles Tob31

Tob31a

Hvor mange sigaretter røyker du gjennomsnittlig per dag? Både fabrikklagde og hjemmerullede 1..200

Tob31b

Hvor mange av disse sigarettene er fabrikklagde?
0..200

Tob31c

Hvor mange av disse sigarettene er hjemmerullede?
0..200

Hvis Tob1 = Ja stilles Tob33 – Tob34

Tob33

Røyker du sigarer eller sigarillos daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Tob34

Røyker du pipe daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Hvis Tob2 = Daglig stilles Tob38 - Tob42k

Tob38

Har du noen gang prøvd å slutte å røyke daglig?

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob38 = Ja, Tob39 – Tob42a-n

Tob39

Hvor mange ganger totalt?

1..97

Tob40

Har du prøvd å slutte å røyke daglig i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob38 = Ja stilles Tob42a-n

Tob42a

Da du forsøkte å slutte siste gang... brukte du snus

1. Ja

2. Nei

Tob42b

Da du forsøkte å slutte siste gang... brukte du nikotinlegemiddel, som for eksempel røykeplaster eller nikotintyggegummi?

1. Ja

2. Nei

Tob42d

Da du forsøkte å slutte siste gang... brukte du reseptbelagt røykeavenningsprodukt, som Zyban eller Champix? Zyban er et anti-depressiva, Champix reduserer effekten av niktotin.

1. Ja

2. Nei

Tob42o

Da du sluttet siste gang... brukte du elektroniske sigaretter (e-sigaretter/fordampere)?

1. Ja
2. Nei

Tob42m

Da du forsøkte å slutte siste gang... søkte du hjelp i helsetjenesten eller kommunen, som for eksempel hos lege, frisklivssentral eller lignende?

1. Ja
2. Nei

Tob42n

Da du forsøkte å slutte siste gang... søkte du hjelp på nettsider eller mobiltjenester for røykeslutt?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob1 = 1

Tob43

Vurderer du seriøst å slutte å røyke de neste 6 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob43 = Ja

Tob44

Planlegger du å slutte å røyke i løpet av de neste 30 dagene?

1. Ja
2. Nei

Tobvan1

Hvor lang tid etter at du våkner, tenner du din første sigarett? Regn også med de som røyker pipe og/eller sigar

1. Innen 5 min er gått.
2. Mellom 6 - 30 min.
3. Mellom 31 - 60 min.
4. Etter 60 min.

Til alle

Tob61

Kan du prøve å forutsi dine røykevaner omkring fem år fra nå?

1. Kommer helt sikkert til å røyke daglig
2. Kommer antakelig til å røyke daglig
3. Kommer antakelig ikke til å røyke daglig
4. Kommer helt sikkert ikke til å røyke daglig

Tob61b

Kan du prøve å forutsi dine snusvaner omkring fem år fra nå?

1. Kommer helt sikkert til å snuse daglig
2. Kommer antakelig til å snuse daglig
3. Kommer antakelig ikke til å snuse daglig
4. Kommer helt sikkert ikke til å snuse daglig

Tob62a

Vi skal nå nevne en rekke nikotinprodukter og ber deg angi hvor helseskadelig du tror daglig bruk av disse er. Bruk en skala fra 1 til 7, der 1 er lite skadelig og 7 er svært skadelig. Hvor skadelig tror du snus er på en skala fra 1 til 7?

Tob62e

Hvor skadelig tror du ferdigsigaretter med lavere nikotin- og tjæreinnhold er, på en skala fra 1 til 7?

Tob62f

Hvor skadelig tror du vanlige ferdigsigaretter er, på en skala fra 1 til 7?

Tob62g

Hvor skadelig tror du produkter som erstatter nikotin, som for eksempel nikotintyggegummi og nikotinplaster er, på en skala fra 1 til 7?

Tob62h

Hvor skadelig tror du e-sigaretter er, på en skala fra 1 til 7?

Til alle

TobE

Bruker du e-sigaretter/fordampere daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig

2. Av og til

3. Aldri

Hvis TobE = aldri

TobE1

Har du tidligere brukt e-sigaretter?

1. Ja, tidligere daglig

2. Ja, tidligere av og til

3. Nei

Hvis TobE = 1 eller 2 ELLER TobE1 = 1 eller 2 (Tidligere og nåværende brukere av e-sigaretter)

TobE3

Hvilken type e-sigaretter/fordamper bruker du/brukte du i hovedsak?

1. Engangs e-sigarette/fordamper som ikke er oppladbar («cigalikes», «disposable», «puff bar» eller «elf bar»)

2. Oppladbar e-sigarette/fordamper med magasin/pod som kan byttes ut (f.eks. «Juul»)

3. Oppladbar og modifiserbar esigarette/fordamper, hvor brukeren selv fyller på nikotinvæske/ejuice («mods» eller «tanks»)

TobE4

Hva er/var nikotininnholdet i væsken i de e-sigarettene du vanligvis bruker/brukte?

1. Nikotinfrie

2. 6 mg eller mindre

3. 7-11 mg

4. 12-20 mg

5. 21 mg eller mer

6. Med nikotin, men usikker på mengden

Vet ikke

Til alle

Tob60

Bruker du snus daglig, av og til eller aldri? (Med snus mener vi her også nikotinposer uten tobakk)

1. Daglig

2. Av og til

3. Aldri

Hvis Tob60 = aldri

Tob64a

Har du brukt snus tidligere?

1.Ja

2.Nei

Hvis Tob64a=Ja

Tob64b Brukte du snus daglig eller av og til?

1.Daglig

2.Av og til

Hvis Tob60 = av og til

Tob64c

Har du tidligere brukt snus daglig?

1.Ja

2.Nei

Hvis Tob60 = Daglig

TobPrSn1

Hvor mange snus bruker du gjennomsnittlig pr. dag?

1..97

Hvis Tob60 = Av og til

TobPrSn2

Hvor mange snus bruker du gjennomsnittlig pr. uke?

0..97

Hvis Tob60 = daglig eller av og til stilles Tob65 – Tob68

Tob66

Hva slags snus bruker du hovedsakelig, porsjonssnus eller løssnus?

1. Løssnus
2. Porsjonssnus
3. Mini-porsjonssnus
4. Både løs-snus og porsjonssnus
5. Nikotinposer eller hvit snus uten tobakk

Hvis (Tob60= daglig eller av og til) eller (Tob 64a = Ja) stilles Tob68

Tob68

Hvor gammel var du da du begynte med snus mer regelmessig?

5..79

Hvis (Tob60 = daglig eller av og til eller Tob64a = Ja) og (Tob1 = Ja eller Tob14 = Ja, daglig eller Ja, av og til)

Tob69

Hva begynte du med først, snus eller sigaretter?

Sigaretter dekker her også pipe, sigarer og sigarillos

1. Begynte med sigaretter først
2. Begynte med snus først
3. Omtrent samtidig (innenfor tre måneder)

Hvis (Tob60 = daglig eller av og til eller Tob64a = Ja) eller (Tob1 = Ja eller Tob14 = Ja, daglig eller Ja, av og til)

Tob69b

Bruker du noen former for nikotinerstatningsprodukter nå? Nikotintyggegummi, røykeplaster eller lignende

1. Ja

2. Nei

Hvis Tob60 = Daglig eller Av og til.

Tob71

Vurderer du seriøst å slutte å bruke snus de neste seks månedene?

1. Ja

2. Nei

Alkoholbruk

Drukket1

Alkoholbruk

Så går vi over til spørsmål om alkohol. Vi tenker her på alle alkoholholdige drikker, som øl, vin, brennevin, rusbrus med mer.

Har du drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja

2. Nei

Hvis Drukket1=Nei

Drukket1b

Har du noen gang drukket alkohol?

1. Ja

2. Nei

Hvis Drukket1 = ja

Drukket2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol stort sett daglig, ukentlig, månedlig eller sjeldnere?

1. Stort sett daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig

Hvis Drukket2 = 2 (ukentlig)

Drukket2a

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si at du har drukket alkohol 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Drukket2 = 3(månedlig)

Drukket2b

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn tre dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent en dag i måneden

Hvis Drukket2 = 4 (årlig)

Drukket2c

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn tre dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent en dag

Alkoholbruk – frekvens og mengde

Hvis Drukket1 = Ja

Drukket3

Alkoholbruk – frekvens og mengde

Nå kommer noen spørsmål om alkoholbruk siste fire uker. Har du drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket3 = Ja

Type1

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket øl?

1. Ja
2. Nei

Type2

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket vin?

Vin inkluderer også hetvin, portvin, sherry og lignende.

1. Ja
2. Nei

Type3

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket brennevin?

Brennevin inkluderer også likør, vodka, shots og lignende.

1. Ja
2. Nei

Type4

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket rusbrus eller alkoholholdig cider?

1. Ja
2. Nei

Hvis Type1=ja

Type1a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig

3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type1a = 2 (ukentlig)

Typ1a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type1a = 3 (månedlig)

Typ1a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent en dag

Hvis Type1a=1 eller 2

Type1b

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter? Flere svar mulig. 0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller boks eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 LITER
2. 0,5 LITER

Type_1b = 0,33 liter

Type_1b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Type_1b = 0,5 liter

Type_1b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type1a=3

Type1c

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter?

Flere svar mulig. 0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 liter
2. 0,5 liter

Type1c = 0,33 liter

Type1c_1

Omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Type1c = 0,5 liter

Type1c_2

Omtrent hvor mange halvliter øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type2=ja

Type2a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type2a = 2 (ukentlig)

Type2a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. omtrent en dag i uken

Hvis Type_2a = 3 (månedlig)

Type2a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent en dag

Hvis Type2a=1 eller 2

Type2b

* Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig. Et glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Hvis Type2b = 1 (glass)

Type2b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange glass vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type2b = 2 (helflasker)

Type2b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange flasker vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type2a = 3

Type2c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig.

Ett glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Hvis Type_2c = glass

Type_2c_1

Omtrent hvor mange glass vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type_2c = helflasker

Type_2c_2

Omtrent hvor mange flasker vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type3=ja

Type3a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type3a = 2 (ukentlig)

Type3a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type_3a = 3 (månedlig)

Type3a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent en dag

Hvis Type3a=1 eller 2

Type3b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig. En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Hvis Type3b = drammer, drinker eller shots

Type3b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type3b = helflasker

Type3b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange helflasker har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type3a=3

Type3c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig.

En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Hvis Type3c = 1 (drammer, drinker eller shots)

Type3c_1

Omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type3c = 2 (helflasker)

Type3c_2

Omtrent hvor mange helflasker har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Hvis Type4=ja

Type4a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type4a = 2 (ukentlig)

Type4a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type4a = 3 (månedlig)

Type4a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent en dag

Hvis Type4a=1 eller 2

Type4b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter? Flere svar mulig.

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4b = småflasker

Type4b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Type4b = 0,5 liter

Type4b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Antall

Hvis Type4a=3

Type4c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket totalt i løpet av fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter?

Flere svar mulig.

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4c = småflasker

Type4c_1

Omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Type4c = 0,5 liter

Type4c_2

Omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Antall

Svarkor1

Hvor mye man drikker ved en og samme anledning kan variere ganske mye. Snart følger noen spørsmål om hvor ofte du har drukket ulike mengder alkohol i løpet av de siste fire ukene.

Har du mulighet til å finne frem illustrasjonen med eksempler på alkoholenheter som lå ved informasjonsbrevet om undersøkelsen?

Gå videre med 'Ja' hvis du har illustrasjonen foran seg og 'Nei' hvis illustrasjonen ikke er tilgjengelig.

Beruset4

Hvor mange alkoholenheter må du vanligvis drikke for å føle deg tydelig beruset?

En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske med øl eller cider/rusbrus, ett glass vin eller en drink brennevin. En flaske vin eller en sixpack flaskeøl tilsvarer seks enheter. En halvliter øl er 1,5 enheter.

Antall

Hvis Drukket2= 1,2,3

AL2

Tenk på ukedagene mandag til og med torsdag. På hvor mange av disse dagene drikker du vanligvis alkohol?

1. Alle 4 ukedagene
2. 3 av 4 dager
3. 2 av 4 dager
4. 1 av 4 dager
5. Ingen av dagene

Hvis AL2=1,2,3,4

AL3

Når du drikker på en av ukedagene mandag til og med torsdag, hvor mange alkoholenheter drikker du i gjennomsnitt da?

1. 16 eller flere enheter per dag
2. 10-15 enheter per dag
3. 6-9 enheter per dag
4. 4-5 enheter per dag
5. 3 enheter per dag
6. 2 enheter per dag
7. 1 enhet per dag

Hvis Drukket2= 1,2,3

AL4

Tenk på helgedagene fredag til søndag; På hvor mange av disse tre dagene drikker du vanligvis alkohol?

1. Alle 3 dagene
2. 2 av 3 dager
3. 1 av 3 dager
4. Ingen av dagene

HVIS AL4 = 1, 2, 3

AL5

Når du drikker på en av helgedagene fredag til og med søndag, hvor mange alkoholenheter drikker du i gjennomsnitt da?

1. 16 eller flere enheter per dag
2. 10-15 enheter per dag
3. 6-9 enheter per dag
4. 4-5 enheter per dag
5. 3 enheter per dag
6. 2 enheter per dag
7. 1 enhet per dag

Risikofull alkoholbruk - AUDIT

Audit2 - audit8 hvis drukket1=ja

Audit2

Nå skal jeg stille deg noen ytterlige spørsmål om alkoholbruk de siste 12 måneder. De dagene du har drukket alkohol i løpet av det siste året, hvor mye har du vanligvis drukket? Angi svaret i alkoholenheter der 1 enhet tilsvarer en drink, ett glass vin eller 1 liten flaske øl. Er det...

1. 1-2
2. 3-4
3. 5-6
4. 7-9
5. 10 eller flere

Audit3

I løpet av det siste året, hvor ofte har du drukket seks alkoholenheter eller mer ved en og samme anledning? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

Hvis AUDIT3= 2

AUDIT3_1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis AUDIT3 = 3

AUDIT3_2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis AUDIT = 4

AUDIT3_3

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Audit4

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke vært i stand til å stoppe å drikke alkohol når du først hadde begynt?

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit5

I løpet av det siste året, hvor ofte har du på grunn av at du har drukket alkohol unnlatt å gjøre ting som normalt forventes av deg? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig

3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit6

I løpet av det siste året, hvor ofte har du startet dagen med å drikke alkohol for å komme i gang etter du hadde drukket mye alkohol dagen før? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit7

I løpet av det siste året, hvor ofte har du hatt skyldfølelse eller følt anger etter at du har drukket? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit8

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke husket hva som hendte kvelden før fordi du hadde drukket alkohol? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit9 til Audit10a hvis drukket1b=ja

Audit9

Har du eller andre noen gang blitt skadet som følge av at du har drukket alkohol? Flere svar mulig- dvs 2 og 3.

1. Nei
2. Ja, blitt skadet selv
3. Ja, andre blitt skadet

Hvis Audit_9 = 2

Audit9a

Har du blitt skadet selv i løpet av det siste året?

1. Ja
2. Nei

Hvis Audit_9 = 3

Audit9b

Har andre blitt skadet i løpet av det siste året?

1. Ja
2. Nei

Audit10

Har en slektning, venn, lege eller annen helsearbeider noen gang uttrykt bekymring for ditt alkoholforbruk, eller antydnet at du bør redusere drikkingen?

1. Ja
2. Nei

Hvis Audit10 = ja

Audit10a

Har det skjedd i løpet av det siste året?

1. Ja
2. Nei

Blokk ferdig – filtre av

Arbeidsliv og Alkohol

Hvis yrkesstatus=ja Disse spørsmålene skal kunne stilles til de som betrakter seg som yrkesaktiv

Nå kommer noen spørsmål om alkohol og arbeidsliv

Arb_alk1

I løpet av de siste 12 månedene, har du hatt en eller flere sykefraværsdager, med eller uten legeattest? Gjelder alle typer sykefravær.

1. Ja

2. Nei

Hvis Arb_alk1jja

Arb_alk1b

Omtrent hvor mange dager? Hvis IO oppgir svaret i uker eller måneder, så regn ut cirka hvor mange dager det gjelder (en uke regnes som 5 arbeidsdager, en måned regnes som 20 arbeidsdager, ett år regnes som 230 arbeidsdager).

Antall dager__

Arb_alk2

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger har du vært mindre effektiv på jobb fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager__

Arb_alk3

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger var du borte deler av arbeidsdagen fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager__

Arb_alk4

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange hele arbeidsdager var du borte fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager___

Arb_alk5

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange arbeidsdager var du totalt sett borte på grunn av egen alkoholbruk (fordi du hadde drukket, bakrus, ulykker eller sykdom relatert til alkoholbruk)?

Antall dager___

Reseptbelagte legemidler

Reseptbelagte sovemidler

LEG1

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av reseptbelagte legemidler. Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte sovemidler? For eksempel Imovane, Zopiclon, Stilnoct, Apodorm, Flunipam

1. Ja
2. Nei

Hvis LEG1 = ja

LEG2

Har du brukt slike sovemidler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis LEG2 = ja

LEG3

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av sovemidler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder

4. Mer enn 3 måneder

Reseptbelagte beroligende medikamenter

LEG5

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte beroligende midler? For eksempel Sobril, Valium, Vival

1. Ja
2. Nei

Hvis LEG5 = ja

LEG6

Har du brukt slike beroligende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis LEG6 = ja

LEG7

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av beroligende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Reseptbelagte smertestillende medikamenter

LEG9

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte smertestillende midler? For eksempel Paralgin Forte   Nobligan, Tramadol, OxyContin eller morfin

1. Ja
2. Nei

Hvis LEG9 = ja

LEG10

Har du brukt slike smertestillende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis LEG10 = ja

LEG11

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av smertestillende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Skjemadel narkotiske stoffer (stilles kun til personer 16-64 år)

Hvis 16 >= alder <=64 år gjelder for hele bolken.

Can1

Nå kommer noen spørsmål om bruk av narkotiske stoffer. Bruk av cannabis og ulike narkotiske stoffer forekommer i alle lag av befolkningen, og formålet med undersøkelsen er å få mer kunnskap om utbredelsen. Vi vet at dette kan oppleves som sensitive spørsmål, og minner derfor om at svarene blir anonymisert og kun brukt til forskningsformål. Vi starter med noen spørsmål om cannabis. Har du noen gang prøvd cannabis? Cannabis inkluderer hasj, marihuana, cannabisolje/ekstrakt, spiselige produkter ('edibles') eller andre THC-holdige produkter.

1. Ja
2. Nei

Hvis Can1=ja

Can2

Hvor mange ganger har du prøvd eller brukt cannabis?

En gang betyr for eksempel én enkelt joint/pipe, to joints/piper samme dag regnes som to ganger.

1. En gang
2. 2-5 ganger
3. 6-10 ganger
4. 11 – 50 ganger
5. Mer enn 50 ganger

Hvis Can1=ja

Can3

Hvor gammel var du da du prøvde cannabis *hvis C2 ≠1* [første gang]?

Alder i år:

Hvis Can1=ja

Can4

[*hvis Can2 ≠1 Første gang/ hvis Can2 =1 Da*] du prøvde cannabis, drakk du alkohol samtidig?

1. Ja
2. Nei
3. Husker ikke/vet ikke

Hvis Can2 ≠1

Can5

Sist gang du brukte cannabis, drakk du alkohol samtidig?

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

Can6

Har du prøvd eller brukt cannabis i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can1=nei eller Can6=nei

Can6b

Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt tilbudt cannabis, men ikke brukt det?

1. Nei
2. Ja, en gang
3. Ja, 2-5 ganger
4. Ja, 6-9 ganger
5. Ja, 10 ganger eller mer
6. Husker ikke/vet ikke

Hvis Can6=ja

Can7

Hvilke typer cannabis har du prøvd i løpet av de siste 12 måneder? Har du prøvd...
Flere svar mulig

1. Hasj
2. Marihuana
3. Cannabisolje/ekstrakt
4. Spiselige produkter ('edibles')
5. Andre typer cannabis

Hvis Can7=5

Can7sps

Hvilke andre typer cannabis har du prøvd?

Hvis Can6=ja

Can8

[*hvis Can2 ≠1 Sist gang/ hvis Can2 =1 Da*] du brukte cannabis, fikk du den av kjente, kjøpte du den av kjente, kjøpte du den via sosiale medier, kjøpte du den via internett, kjøpte du den av ukjentepå annen måte, eller dyrket du den selv?

1. Fikk av kjente
2. Kjøpte av kjente
3. Kjøpte via sosiale medier
4. Kjøpte via internett
5. Kjøpte av ukjente på annen måte
6. Dyrket selv
7. Annet, spesifiser

Can8Sps

På hvilken annen måte fikk du cannabis?

Hvis Can6=ja

Can9

Hvor mange ganger har du brukt cannabis de siste 12 måneder? En gang tilsvarer for eksempel én joint/pipe, to ganger tilsvarer to joints/piper og så videre.

1. 1-5 ganger
2. 6-10 ganger
3. 11-50 ganger
4. Mer enn 50 ganger

Hvis Can6=ja

Can10

Har du brukt cannabis i løpet av de siste fire ukene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can10=ja

Can11

Hvor mange dager i de siste fire ukene har du brukt cannabis?

1. 20 dager eller mer
2. 10-19 dager
3. 4-9 dager
4. 1-3 dager

Can13

Hvor mange rusdoser brukte du sist døgn du brukte cannabis?

Antall rusdoser:

Hvis Can2 =4 eller 5

Can14

Har du noen gang brukt cannabis regelmessig, det vil si minst en gang i uken i minst et halvt år?

1. Ja
2. Nei

Andre narkotiske stoffer

Ans1 Andre narkotiske stoffer

Så har vi noen spørsmål om andre narkotiske stoffer.

Har du noen gang prøvd narkotiske stoffer som kokain, ecstasy, amfetaminer, relevin, heroin, GHB/GBL, LSD, nye rusmidler (som for eksempel syntetiske cannabinoider) eller rusgivende sopp?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans1 = Ja

Ans2

Hvilke stoffer har du prøvd? Flere svar mulig

1. Kokain
2. Ecstasy/MDMA
3. Amfetaminer/speed
4. Relevin
5. Heroin
6. GHB/GBL
7. LSD
8. Nye rusmidler, ofte kalt 'legal highs' eller 'research chemicals' (for eksempel syntetiske cannabinoider eller katinoner)
9. Sopp/psilocybin
10. Andre

Hvis Ans2 = 10

Ans2_sp1

Hvilke andre er dette?
Annet narkotisk stoff 1

Ans2_sp2

Hvilke andre er dette?
Annet narkotisk stoff 2
Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Ans2_sp3

Hvilke andre er dette?
Annet narkotisk stoff 3
Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

Ans3_1 til Ans3_9 –for hvert av stoffene IO oppgir i Ans2 og Ans2_sp1 Ans2_sp2 Ans2_sp3
Har du brukt [stoffer IO har opplyst om i ANS_2 og ANS_2_spes] i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans2_sp1 Ans2_sp2 Ans2_sp3 har innhold

Ans3_sp1 Ans3_sp2 Ans3_sp3
Har du brukt [stoffer IO har opplyst om] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans3=1 For de som har brukt kokain siste 12 måneder:

Ans5

Hvor mange dager har du brukt kokain de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis Ans3=3 For de som har brukt amfetamin siste 12 måneder:

Ans9

Hvor mange dager har du brukt amfetamin_de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Nark_Kl

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig.

Skjemadel prestasjonsfremmende midler

Dop1

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av prestasjonsfremmende midler som benyttes for å øke muskelmasse og muskelstyrke. Har du noen gang prøvd eller brukt anabole steroider? (som for eksempel Trenbolone, Winstrol, Turanabol, Deca Durabolin, Sustanon, Primobolane, Dianabol, Masteron, Anadrol, Anavar).

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop1 = Ja

Dop3_1

Har du brukt anabole steroider i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Avslutt

Det var siste spørsmålet i intervjuet. Vi takker deg for at du tok deg tid til å være med på undersøkelsen, og for å bidra til økt kunnskap om rusmiddelbruk i Norge.

Vedlegg H: Registerinformasjon⁶

Variabler fra register

Variabelnavn	Beskrivelse	Kilde
Kjonn	IOs kjønn	Breg
1	Mann	
2	Kvinne	
IOs_Alder	IOs alder på intervju tidspunktet	Breg
Sivilstand	IOs sivilstand	Breg
1	Ugift	
2	Gift	
3	Enke	
4	Skilt	
5	Separert	
6	Registrert partner	
7	Separert partner	
8	Skilt partner	
9	Gjenlevende partner	
Landsdel	Landsdel	Breg
1	Akershus og Oslo	
2	Hedmark og Oppland	
3	Østlandet ellers	
4	Agder og Rogaland	
5	Vestlandet	
6	Trøndelag	
7	Nord-Norge	
8	Vil ikke svare	
9	Vet ikke	
IOs_FodtAar	IOs fødselsår	Breg
StatsbrgGrp	Statsborgerskap, IO, gruppert i verdensdel	Breg
0	Norge	
1	Europa	
2	Afrika	
3	Asia	
4	Nord- og Mellom-Amerika	
5	Sør-Amerika	
6	Oseania	
7	Uoppgitt	
fodeland_IO	IOs fødeland	
1	Norge	
2	Europa	
3	Asia	
4	Afrika	
5	Sør- og Mellom-Amerika	
6	Nord-Amerika	
7	Australia/New Zeland/Osceania	
9	Uoppgitt/mangler	
fodeland_far	Fars fødeland	
1	Norge	
2	Europa	
3	Asia	
4	Afrika	
5	Sør- og Mellom-Amerika	
6	Nord-Amerika	
7	Australia/New Zeland/Osceania	
9	Uoppgitt/mangler	

⁶ Rettet 20. november 2023. Spørreskjema finnes i vedlegg G, og er ikke gjengitt igjen i vedlegg H som ved første gangs publisering.

Variabelnavn	Beskrivelse	Kilde
fodeland_mor	Mors fødeland	
1	Norge	
2	Europa	
3	Asia	
4	Afrika	
5	Sør- og Mellom-Amerika	
6	Nord-Amerika	
7	Australia/New Zeland/Osceania	
9	Uoppgitt/mangler	
innt_hush	Husholdningsinntekt påkoblet	
1	0 - 99	
2	100 - 149	
3	150 - 199	
4	200 - 249	
5	250 - 299	
6	300 - 399	
7	400 - 499	
8	500 - 599	
9	600 - 699	
10	700 - 799	
11	800 - 899	
12	900 - 999	
13	1000 og mer	
innt_person	Personsinntekt påkoblet	
1	0 - 99	
2	100 - 149	
3	150 - 199	
4	200 - 249	
5	250 - 299	
6	300 - 399	
7	400 - 499	
8	500 - 599	
9	600 - 699	
10	700 og mer	
Tett_spredt	Tett_spredt	
S	Spredtbygd	
T	Tettbygd	
fagfelt	fagfelt	
0	Allmenne fag	
1	Humanistiske og estetiske fag	
2	Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	
3	Samfunnsfag og juridiske fag	
4	Økonomiske og administrative fag	
5	Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	
6	Helse-, sosial- og idrettsfag	
7	Primærnæringsfag	
8	Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	
9	Uoppgitt fagfelt	
Utdann_10gr	Utdann_10gr	
0	Ingen utdanning og førskoleutdanning	
1	Barneskoleutdanning	
2	Ungdomsskoleutdanning	
3	Videregående, grunntdanning	
4	Videregående, avsluttende utdanning	
5	Påbygging til videregående utdanning	
6	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	
7	Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	
8	Forskerutdanning	
9	Uoppgitt	
alder2	Aldersgruppe	Breg
1	16-20 år	

Variabelnavn	Beskrivelse	Kilde
2	21-30 år	
3	31-40 år	
4	41-50 år	
5	51-60 år	
6	61-79 år	
7	80- år	
fylke	fylke	Breg
1	Østfold	
2	Akershus	
3	Oslo	
4	Hedmark	
5	Oppland	
6	Buskerud	
7	Vestfold	
8	Telemark	
9	Aust-Agder	
10	Vest-Agder	
11	Rogaland	
12	Hordaland	
14	Sogn og Fjordane	
15	Møre og Romsdal	
18	Nordland	
19	Troms	
20	Finnmark	
50	Trøndelag	
Sentralitet	Kommunesentralitet	
1	(1)-Mest sentrale kommuner	
2	(2)-Nest mest sentrale kommuner	
3	(3)-Mellomsentrale kommuner 1	
4	(4)-Mellomsentrale kommuner 2	
5	(5)-Nest-minst sentrale kommuner	
6	(6)-Minst sentrale kommuner	
yrke	IOs yrke 1 -siffer	
0	Militære yrker og uoppgitt	
1	Ledere	
2	Akademiske yrker	
3	Høyskoleyrker	
4	Kontoryrker	
5	Salgs- og serviceyrker	
6	Bønder, fiskere mv	
7	Håndverkere	
8	Prosess- og maskinoperatør, transportarbeidere mv	
9	Renholdere, hjelpearbeidere mv	
ies_gr	disponibel inntekt per forbruksenhet	
1	0 - 99	
2	100 - 149	
3	150 - 199	
4	200 - 249	
5	250 - 299	
6	300 - 399	
7	400 - 499	
8	500 - 599	
9	600 - 699	
10	700 - 799	
11	800 - 899	
12	900 - 999	
13	1000 og mer	